

ALFABET PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Bartosz Majewski
Albert Tomaszewski

seria think!

wirtualna biblioteka nowoczesnego nauczyciela i ucznia

ALFABET PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

BARTOSZ MAJEWSKI
ALBERT TOMASZEWSKI

Publikacja elektroniczna przygotowana w ramach projektu “Wiki-Ekonomia.
Edukacja ekonomiczna z wykorzystaniem Wikipedii - edycja 2”
realizowanego przez Think Global
we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Warszawa 2016

ALFABET PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

(CC-BY-SA) 2016 THINK GLOBAL sp. z o.o. - pewne prawa zastrzeżone
(CC-BY-SA) Wikipedia – definicje haseł ekonomicznych

Publikacja z serii **THINK! - WIRTUALNA BIBLIOTEKA NOWOCZESNEGO NAUCZYCIELA I UCZNIA**

Wydanie pierwsze, Warszawa, marzec 2016
ISBN: 978-83-63286-14-9

Autorzy:

Bartosz Majewski, Albert Tomaszewski

Redakcja:

Marcin Polak

Korekta:

Małgorzata Kowalczyk

Wydawca:

Think Global sp. z o.o.
E. Ciołka 12 lok. 209-212, 01-402 Warszawa

Ilustracje:

Wykorzystano zasoby Fotolia.com. Ilustracja okładki - źródło: fotolia.com

*“Musimy żeglować czasem z wiatrem, czasem pod wiatr, ale żeglować,
nie dryfować ani stawać na kotwicy.”*

— Oliver Wendell Holmes

Młodzi ludzie coraz częściej interesują się przedsiębiorczością, nie tylko tą w rozumieniu prowadzenia samodzielnie działalności gospodarczej, ale także i tą społeczną. Ci, którzy zbliżają się do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, myślą o niej jako o pewnej alternatywie dla tradycyjnych form zatrudnienia. Jest bowiem coraz trudniej o miejsce pracy na etat i coraz więcej kandydatów na jedno miejsce pracy. Warto już na etapie szkoły średniej wymyślać różne pomysły i koncepcje, i zastanawiać się, na ile są one realne do osiągnięcia. Bez względu na to, czy uda się odnieść sukces rynkowy lub społeczny, czy nie, wiedza, którą zdobędziemy planując i realizując własne pomysły i projekty, będzie bezcenna. Jeśli tylko będziemy chcieli, wzbogaci nas i jeszcze lepiej przygotuje do kolejnych działań, wzmocni naszą postawę przedsiębiorczą. W każdym przypadku będzie nam jednak potrzebna elementarna wiedza ekonomiczna. Niniejsza publikacja może być przydatnym, podręcznym (przechowywanym w urządzeniu mobilnym, które zawsze nam towarzyszy) zbiorem informacji z zakresu ekonomii i finansów, które przydadzą się nam w podejmowaniu różnych działań i projektów gospodarczych oraz społecznych.

Treści, które składają się na niniejszy przewodnik, pochodzą z Wikipedii. Zostały one zweryfikowane i poprawione w ramach dwóch edycji projektu “Wiki-Ekonomia. Edukacja ekonomiczna z wykorzystaniem Wikipedii”. Zachęcamy do korzystania z nich i z pełnej treści haseł dostępnych pod linkami.

Marcin Polak

WPROWADZENIE

Alfabet Podstaw Przedsiębiorczości „Wiki-Ekonomia” to zasób podręcznej wiedzy ekonomicznej, który można wykorzystać w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych podczas zajęć z wiedzy o społeczeństwie, podstaw przedsiębiorczości czy ekonomii w praktyce. Został on przygotowany z myślą o uczniach, którzy są zainteresowani przedsiębiorczością i poszukują w tym obszarze swojego pomysłu na działalność. Mogą z niego skorzystać także osoby prywatne – ma bowiem formułę podręcznego zbioru wiedzy, z którego łatwo korzystać w urządzeniach mobilnych. Zakres haseł został wybrany z ponad 800 zagadnień Wikipedii z zakresu finansów i ekonomii, zweryfikowanych w ramach dwóch edycji projektu “Wiki-Ekonomia. Edukacja ekonomiczna z wykorzystaniem Wikipedii”, realizowanego przez Think Global sp. z o.o. we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim.

Hasła zostały podzielone na jedenaście kategorii tematycznych:

1. Mechanizm rynkowy
2. Oszczędzanie
3. Inwestowanie
4. Banki
5. Kredyty
6. Finansowanie działalności
7. Rachunkowość i finanse przedsiębiorstw
8. Finanse publiczne
9. Pieniądz i polityka pieniężna
10. Koniunktura gospodarcza
11. Handel zagraniczny

Niniejsze opracowanie jest zbiorem haseł opracowanych pod kątem użytkownika, który nie posiada szerokiej wiedzy z zakresu ekonomii, finansów i przedsiębiorczości, ale może być przydatny również jako narzędzie dydaktyczne dla osób, które z ekonomią miały już coś wspólnego oraz w szkolnej praktyce edukacyjnej.

Dzięki pogrupowaniu w kategorii użytkownik jest w stanie szybko sprawdzić znaczenie najważniejszych terminów ekonomicznych. Wykorzystanie narzędzia mapy myśli pozwala dodatkowo na osadzenie znaczeń w szerszym kontekście.

Materiał ma charakter interaktywny – w mapach myśli znajdują się odnośniki do bardziej rozbudowanych haseł w Wikipedii (zweryfikowanych w ramach dwóch edycji projektu „Wiki-Ekonomia”). Oznacza to, że użytkownik ma możliwość głębszego zrozumienia nawet bardziej złożonych treści.

Wartość dydaktyczna leksykonu została również rozbudowana o elementy weryfikujące wiedzę. W każdej części znajdują się krótkie pytania sprawdzające oraz zadania problemowe do przemyślenia. Te ostatnie wymagają pracy własnej z materiałami dostępnymi w innych źródłach. Jest to narzędzie skierowane dla użytkowników, którzy poza zgłębieniem teorii, chcą również przećwiczyć wiedzę zawartą w publikacji oraz w hasłach Wikipedii w wymiarze praktycznym.

Przykładem takiego zadania jest to zamieszczone w części Kredyty. Jego treść skłania do samodzielnego zapoznania się z ofertami kredytów bankowych oraz tzw. szybkich pożyczek. Porównanie podstawowych parametrów tych ofert (jak np. wysokość prowizji, stopa oprocentowania, RRSO) pozwala na wyciągnięcie praktycznych wniosków, które w wielu przypadkach mogą pomóc uniknąć problemów z nieprzemyślanym zadłużeniem.

Na końcu leksykonu zamieszczono zbiór porad dla użytkowników zainteresowanych wzmacnianiem swojej postawy przedsiębiorczej.

W zamierzeniach autorów Alfabet Podstaw Przedsiębiorczości ma stanowić uzupełnienie tradycyjnych narzędzi edukacyjnych wykorzystywanych w edukacji formalnej. Życzymy przyjemnej pracy.

Bartosz Majewski

1. MECHANIZM RYNKOWY

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę związaną mechanizmem rynkowym. Omawiane są w niej siły kształtujące ceny w gospodarce rynkowej. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 8. Finanse publiczne; 9. Pieniądz i polityka pieniężna; 10. Koniunktura gospodarcza; 11. Handel zagraniczny.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł oraz materiałami powiązanymi niniejszej kategorii użytkownik powinien wiedzieć:

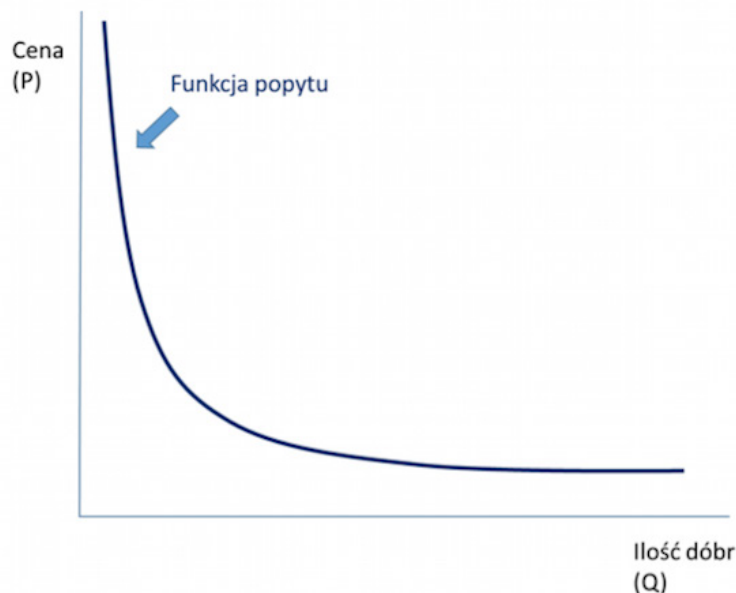
- Czym jest popyt i jakie czynniki go kształtują
- Czym jest podaż i jakie czynniki na nią wpływają;
- Czym jest równowaga rynkowa;
- Co kształtuje ceny na rynku;
- Jak zmiany cen produktów mogą wpływać na ich popyt.

Uzyskana wiedza, wynikająca z pracy ze wskazanymi materiałami, jest elementem niezbędnym w kształtowaniu umiejętności potrzebnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej. Przykładowo są to:

- Umiejętność analizy przyczyn zjawisk ekonomicznych;
- Umiejętność przewidywania efektów zmian w otoczeniu ekonomicznym;
- Umiejętność krytycznej oceny propozycji działań w sferze polityki gospodarczej.

Popyt na dobra

Ekonomiści mianem popytu określają ilość dóbr, które konsumenci chcą kupić na rynku. Jako osoba przedsiębiorcza zapewne już wiesz, że popyt najczęściej rośnie, jeżeli cena dobra spada – a najczęściej maleje, gdy cena rośnie. To zjawisko nazywane jest prawem popytu, a zależność je opisująca jest określana mianem funkcji popytu. Można ją zaprezentować w formie graficznej, co obrazuje poniższy rysunek.

Na popyt, poza cenami, mają również wpływ inne czynniki. Do głównych z nich należą:

- dochody konsumentów – im wyższe, tym wyższy popyt,
- liczba ludności – popyt rośnie wraz z nią,
- moda i gusta konsumenckie, które mogą zwiększać lub zmniejszać popyt na wybrane dobra.

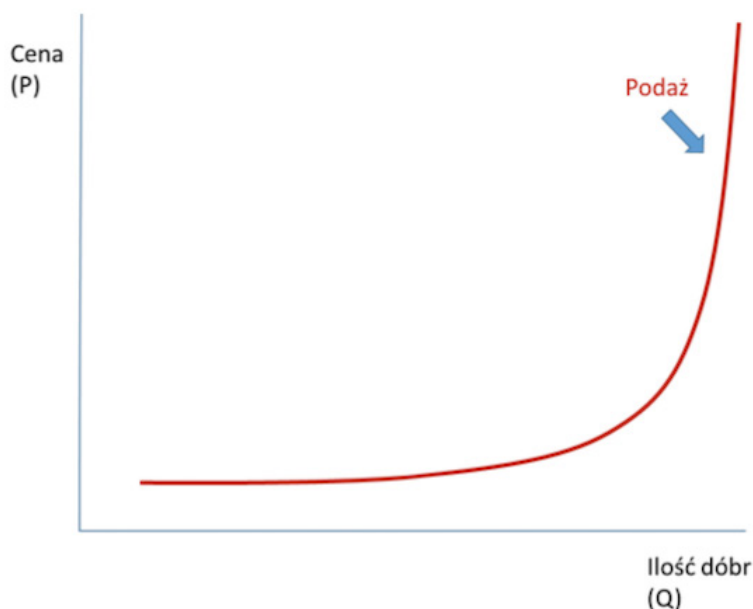
Z punktu widzenia praktyki przedsiębiorczej dobrze wiedzieć, że popyt na różne dobra w różny sposób reaguje na zmiany ceny. Istnieją dobra, które cechuje ustabilizowany poziom popytu niezależnie od wysokości cen. Przykładem takiego dobra jest chleb, którego cena w niewielkim stopniu wpływa na wielkość popytu. Zależność obrazująca stosunek między procentową zmianą wielkości popytu do procentowej zmiany ceny określa się cenową elastycznością popytu. Na jej podstawie ekonomiści wyróżniają dobra o popycie:

- sztywnym – gdy zmiana ceny nie wywołuje zmian popytu,
- nieelastycznym – gdy zmiana ceny w określonym stosunku wywołuje procentowo mniejszą zmianę popytu,
- proporcjonalnym – gdy procentowo zmiany ceny i wielkości popytu są takie same,
- elastycznym – gdy procentowa zmiana ceny wywołuje procentową większą zmianę popytu,
- doskonale elastycznym – gdy minimalna zmiana ceny wywołuje maksymalną zmianę popytu.

Dla producenta dobra wiedza o elastyczności cenowej jego popytu jest niezwykle cenna. Dzięki temu jest on w stanie lepiej przewidzieć skutki zmiany ceny i przygotować się do nich z wyprzedzeniem. Dodatkowo może również badać dochodową elastyczność popytu, która podpowie, w jakim stosunku zmieni się zapotrzebowanie na produkty po zmianie dochodów konsumentów.

Podaż dóbr

W najbardziej rozpowszechnionym ujęciu [podaż](#) to ilość dóbr oferowanych na rynku przez producentów lub sprzedawców. Podobnie jak popyt jest ona uzależniona od wysokości ceny. Wraz ze wzrostem cen podaż najczęściej rośnie i odwrotnie – gdy ceny spadają, podaż najczęściej będzie spadać. Tę zależność można wyrazić za pomocą funkcji podaży, która obrazuje poniższy rysunek.

Z punktu widzenia praktyki ta zależność jest na pewno dla Ciebie zrozumiała. Jeżeli ceny wybranego produktu rosną, dotychczasowi przedsiębiorcy chętnie zwiększą produkcję, a jego wytwarzaniem będą zainteresowani również nowi.

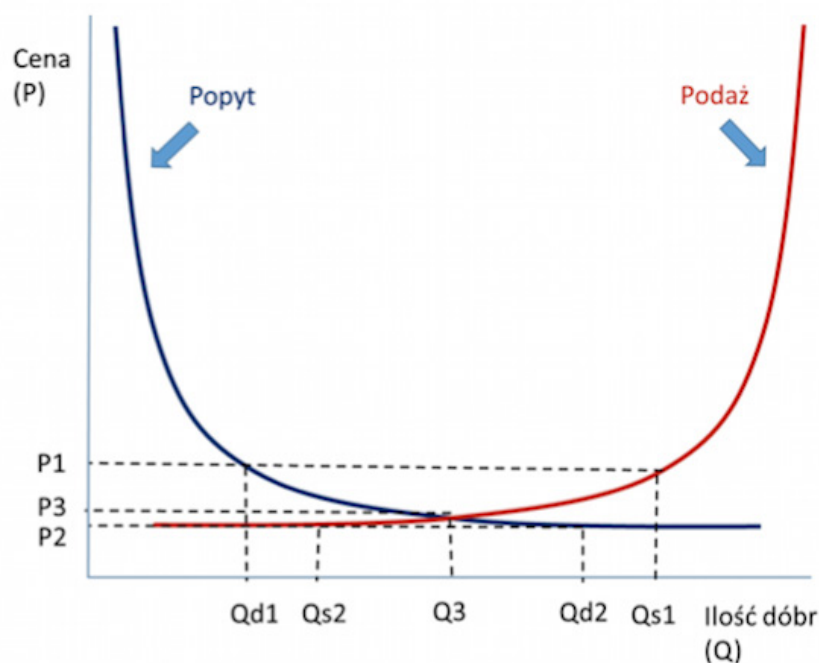
Poza ceną, na podaż wpływają również inne czynniki. Najważniejszym z nich jest postęp technologiczny. Jeżeli są dostępne nowe, wydajniejsze technologie wytwarzania, należy spodziewać się, że podaż wzrośnie, gdyż przedsiębiorstwa będą w stanie wyprodukować więcej przy tych samych [kosztach](#). Podobnie jest, gdy spadają koszty innych czynników wytwórczych, na przykład ceny ropy i energii.

Dla podaży również można obliczyć różne rodzaje elastyczności. Na przykład [cenowa elastyczność podaży](#) wskaże, jak bardzo zmieni się podaż przy danej zmianie ceny rynkowej.

Rynek i równowaga rynkowa

Zrozumienie, czym jest [mechanizm rynkowy](#), jest niezbędne każdej osobie przedsiębiorczej. Bez takiej wiedzy nie będziesz w stanie wyjaśnić tak podstawowych w życiu gospodarczym problemów, jak to, dlaczego ceny produktów zmieniają się oraz kto decyduje o wytwarzaniu właśnie tych, a nie innych produktów. Mechanizm rynkowy wpływa również m.in. na wysokość [wynagrodzenia](#) pracowników.

Już wiesz, że konsumenci jako całość tworzą popyt na produkty. Wiesz również, że po drugiej stronie – producenci i sprzedawcy – odpowiadają za istnienie podaży tych produktów. Na pierwszy rzut oka obie strony mają sprzeczne interesy. Konsumenci chcą kupować za jak najniższą cenę, a sprzedawcy chcą sprzedać jak najdrożej. Mówiąc w języku ekonomistów – funkcja popytu ma nachylenie ujemne, a funkcja podaży dodatnie. Najlepiej zobrazować to na wykresie:

Jak widzisz, choć istnieje sprzeczność interesów, to da się wyznaczyć taką cenę, która zrówna popyt z podażą. Na wykresie została ona oznaczona jako P3 – przy tej cenie krzywa popytu przecina krzywą podaży. Oznacza to, że konsumenci chcą kupić dokładnie tyle dóbr, ile chcą dostarczyć sprzedawcy. Ten stan ekonomiści nazywają [równowagą rynkową](#).

Gdyby cena była wyższa (tak jak w przypadku ceny P1), to sytuacja byłaby daleka od równowagi. Sprzedawcy byliby gotowi dostarczyć Qs1 dóbr, a konsumenci byliby skłonni nabyć Qd1 dóbr. Jak widzisz z wykresu Qs1 znacznie przewyższa Qd1, co oznacza, że na rynku pojawiłaby się nadwyżka dóbr, których nikt nie chciałby kupić (różnica między Qs1 a Qd1).

W przeciwnym przypadku, czyli gdy cena byłaby niższa od ceny równowagi, na rynku również nie byłoby równowagi. Aby dokładnie to zrozumieć prześledź wartości popytu i podaży dla ceny P2. Tym razem to wartość popytu (Qd2) znacznie przewyższa wartość podaży (Qs2). Oznacza to, że nie wszyscy chętni będą mogli kupić dobra, bo na rynku wystąpi niedobór.

Warto zauważyć, że w obu sytuacjach nierównowagi nastąpi automatyczne dostosowanie poziomu cen. Jeśli sprzedawcy będą posiadać nadwyżki, to po pewnym czasie część z nich zacznie je wyprzedawać, obniżając cenę. W ten sposób zachęcą nabywców do większych zakupów, a cena dostosuje się do poziomu równowagi.

Z kolei w sytuacji niedoborów klienci, którym będzie najbardziej zależeć na zakupie, będą próbowali oferować sprzedawcom wyższą cenę za dany produkt. Jednocześnie sprzedawcy będą próbowali wykorzystać sytuację i podnosić ceny. Oznacza to, że po pewnym czasie poziom cen wzrośnie do poziomu zapewniającego równowagę popytu i podaży.

Powyższy mechanizm jest często określany mianem „niewidzialnej ręki rynku”. Takie sformułowanie podkreśla fakt, że na rynku nie ma centralnej jednostki, która sterowałaby tym, co jest wytwarzane, w jakich ilościach i po jakich cenach jest sprzedawane. Konsumenci i producenci, podejmując indywidualnie najlepsze dla siebie decyzje, jako całość składają się na popyt i podaż, które kształtują ceny i dają sygnał, które dobra opłaca się wytwarzać.

Jednocześnie warto wiedzieć, że mechanizm ten działa najlepiej pod kilkoma warunkami, które nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w rzeczywistości. Niewidzialna ręka rynku jest najbardziej efektywna, gdy:

- Istnieje wielu producentów danego dobra.
- Istnieje wielu konsumentów o podobnej zasobności.
- Wszystkie egzemplarze danego dobra są bardzo zbliżone do siebie niezależnie od producenta.
- Informacja o zmianach cen na rynku przepływa tak szybko, że wszyscy producenci i konsumenci mogą szybko zareagować.

Ponadto ekonomiści dowodzą, że popyt i podaż wpływają także m.in. na [rynek pracy](#) i wysokość wynagrodzeń. Sam możesz zaobserwować, że najlepiej opłacane są profesje, na które istnieje wysoki popyt, a jednocześnie brakuje specjalistów. W odwrotnej sytuacji, gdy pracowników danego zawodu jest wielu, a popyt na nich jest proporcjonalnie mniejszy, to wówczas ich wynagrodzenia nie będą wysokie. To ważna wskazówka dla młodej osoby przedsiębiorczej, która zastanawia się nad wyborem ścieżki zawodowej.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Gdy cena produktu rośnie, wtedy najczęściej:

1. spada popyt, a podaź rośnie,
2. spada popyt i spada podaź,
3. rośnie popyt, a podaź spada,
4. rośnie popytu i rośnie podaź.

Pyt. 2

Wyobraź sobie, że w pewnym kraju wyraźnie wzrosły dochody ludności, a ceny produktów nie zmieniły się. Co stanie się z popytem na większość dóbr w tej sytuacji? Wzrośnie czy zmaleje? Dlaczego?

Pyt. 3

Mimo wzrostu dochodów konsumentów leków, popyt na nie nie zmienił się. Co taka informacja mówi o elastyczności dochodowej popytu na leki?

Zadanie

Poszukaj przykładów produktów, których ceny w ostatnim roku widocznie spadały. Zastanów się, jakie są przyczyny tego zjawiska. Czy spadek ceny wynikał ze spadku popytu, czy wzrostu podaży? Czy na spadek cen wpłynęły również inne czynniki?

2. OSZCZĘDZANIE

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę zarządzania finansami osobistymi. Zawarte w niej treści są w szczególny sposób powiązane z tematyką następujących rozdziałów: 3. Inwestowanie; 4. Banki; 5. Kredyty; 9. Pieniądz i polityka pieniężna.

W stosunku do haseł z powyższych części, treści zgromadzone wokół niniejszej kategorii w większym stopniu skupiają się na instrumentach finansowych i produktach bankowych obarczonych niskim ryzykiem. Zaprezentowane są ich rodzaje oraz podstawowe mechanizmy wpływające na ich rentowność.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł oraz materiałami powiązanymi niniejszej kategorii użytkownik powinien wiedzieć:

- Jakie są główne założenia oszczędzania;
- Czym jest lokata terminowa i jakie są jej rodzaje wykorzystywane w praktyce rynkowej;
- Czym są obligacje i jakie są ich rodzaje;
- Czym są bony;
- W jaki sposób mogą być naliczane odsetki i jakie są tego konsekwencje.

Wiedza pozyskana w trakcie pracy nad wskazanymi zagadnieniami stanowi niezbędny element rozwoju podstawowych umiejętności wykorzystywanych w praktyce zarządzania finansami osobistymi. Dotyczy to w szczególności następujących umiejętności:

- Oceny i wyboru najkorzystniejszych opcji lokowania posiadanych oszczędności;
- Obliczania dochodu kapitałowego w różnych odstępach czasu i różnych wariantach oprocentowania oraz kapitalizacji;
- Kształtowania nawyku systematycznego oszczędzania;
- Rzeczowej oceny podejrzanych ofert lokowania oszczędności bez względu na reklamowane warunki oprocentowania.

Pojęcie oszczędzania

Jako osoba przedsiębiorcza powinnaś/powinieneś wiedzieć, czym jest [oszczędzanie](#) i jak efektywnie oszczędzać. Pozwoli Ci to lepiej zarządzać posiadanym majątkiem, pomnażać go oraz unikać utraty środków finansowych, co zdarza się, gdy środki są lokowane w ryzykowne instrumenty lub nieuczciwe przedsięwzięcia wykorzystujące mechanizm [piramidy finansowej](#).

Pod niepozornym hasłem oszczędzania kryją się wszystkie działania, których celem jest ochrona i zwiększanie wartości posiadanego majątku. Oznacza to, że oszczędzając powinnaś/powinieneś unikać ryzyka i wybierać te instrumenty, które gwarantują, że nie utracisz zgromadzonych środków. Należą do nich m.in. [lokaty bankowe](#) i [obligacje skarbowe](#). Warto jednak pamiętać, że ich niskie ryzyko oznacza również, że są one stosunkowo nisko [oprocentowane](#).

Gromadzenie oszczędności najczęściej wiąże się z rezygnacją z części wydatków konsumpcyjnych lub odłożeniem ich na późniejszy termin. W takim ujęciu oszczędzaniem jest np. rezygnacja z zakupu kolejnej gry komputerowej lub decyzja o wstrzymaniu się z zakupem nowego telefonu na kilka miesięcy. Dzięki tego typu praktykom możesz zgromadzić środki, które mogą być ulokowane w [instrumenty finansowe](#), które pozwolą na ich pomnożenie.

W kontekście oszczędzania największe znaczenie będą miały te instrumenty, które nie są obciążone nadmiernym ryzykiem, czyli np. lokaty bankowe, obligacje i bony. Oczywiście oszczędności można również gromadzić np. w szufladzie, [skarbonce](#), pod poduszką lub w przystawionej skarpetce, ale w tej formie są narażone nie tylko na zniszczenie i kradzież, a przede wszystkim tracą na wartości w wyniku zjawiska [inflacji](#).

Zdeponowanie pieniędzy w [banku](#) lub ulokowanie w obligacjach pozwoli na zminimalizowanie strat inflacyjnych, a także powiększenie majątku o [odsetki](#). Takie instrumenty są bowiem zazwyczaj oprocentowane powyżej poziomu inflacji. Dzięki temu oszczędności lokowane w ten sposób z czasem powiększają swoją wartość. Szczególnie opłaca się oszczędzać w dłuższym okresie tak, aby móc osiągnąć korzyści wynikające z [procentu składanego](#), który dodatkowo zwiększa efekty oszczędzania. Przejdź do kolejnych haseł, aby lepiej poznać czym są lokaty i obligacje oraz w jaki sposób są naliczane odsetki.

Lokaty i rachunki oszczędnościowe

Każda osoba przedsiębiorcza wie, że ze względu na inflację nie opłaca się w domu czy firmie trzymać [gotówki](#). Aby uniknąć jej negatywnego wpływu, warto rozważyć warunki lokat terminowych i rachunków oszczędnościowych oferowanych przez banki.

Lokata terminowa jest rodzajem umowy, którą zawiera klient z bankiem zanim zdeponuje w nim swoje pieniądze w celu oszczędzania. W ramach takiej umowy bank zobowiązuje się wypłacić klientowi w wyznaczonym terminie całość wpłaconych środków (które przy tej okazji często określa się mianem kapitału początkowego) wraz z należnymi odsetkami. Odsetki nalicza się w oparciu o [oprocentowanie](#), które jest określane w umowie. Oprocentowanie to może być ustalone na poziomie stałym lub zmiennym. Lokaty ze stałym oprocentowaniem charakteryzują się tym, że z góry wiadomo, jaka będzie wielkość odsetek po upływie terminu umowy. W lokatach ze zmiennym oprocentowaniem bank może zmienić jego wysokość w trakcie trwania umowy. Zmiany mogą wynikać ze zmian poziomu stóp procentowych [banku centralnego](#).

W zależności od ich kierunku, bank może zmniejszyć lub zwiększyć wysokość oprocentowania lokat, których umowy określały oprocentowanie jako zmienne. Przy zmianach oprocentowania odsetki są naliczane według różnych stóp za okresy ich obowiązywania.

W wielu przypadkach istnieje możliwość umieszczenia w umowie zapisu o odnowieniu lokaty na tych samych warunkach po upływie jej terminu. Taka odnawialna lokata jest automatycznie przedłużana na kolejny okres często wraz z wcześniej zgromadzonymi odsetkami. Zgodnie z zasadą procentu składanego oznacza to, że przy stałym oprocentowaniu w każdym kolejnym okresie wielkość odsetek rośnie, gdyż naliczane są one również od kwoty dopisanej do kapitału na zakończenie poprzedniego terminu lokaty.

Typowym rozwiązaniem dla lokaty jest zapis w umowie, zgodnie z którym wypłacenie kapitału przez klienta przed upływem określonego terminu oznacza, że nie otrzyma on należnych odsetek. Istnieją wyjątki od tej reguły – na przykład cechą [lokaty dynamicznej](#) jest to, że zerwanie umowy przed czasem pozwala klientowi na uzyskanie odsetek proporcjonalnie do czasu, w którym miał zdeponowane środki. Szczególną odmianą lokaty dynamicznej jest [lokata progresywna](#), w której klient może wycofać środki wcześniej wraz zgromadzonymi do tego momentu odsetkami. Aby zachęcić klientów do trzymania pieniędzy przez pełen okres, banki ustalają w takiej lokacie oprocentowanie tak, że rośnie ono wraz z czasem.

Na rynku funkcjonuje wiele banków, które oferują lokaty pod różnymi nazwami. Zazwyczaj są one pewnego rodzaju modyfikacjami wcześniej przedstawionych rodzajów. Często warto również zwrócić uwagę na [rachunki oszczędnościowe](#), które są rodzajem rachunku bankowego przeznaczonego do gromadzenia oszczędności. Zdarza się, że są one oprocentowane na podobnych warunkach co lokaty, a mają znacznie mniej ograniczeń w kwestii wypłaty środków.

Właściwy wybór najlepszego produktu bankowego pod kątem oszczędzania, wymaga przeczytania warunków umowy i przeprowadzenia obliczeń, które pokażą, ile odsetek otrzymamy na koniec umowy.

Wszystkie lokaty i rachunki oszczędnościowe dla osób indywidualnych oferowane przez polskie banki traktowane są jako instrumenty o bardzo niewielkim ryzyku. Dzieje się tak, gdyż są one objęte gwarancjami [Bankowego Funduszu Gwarancyjnego](#). Dzięki nim w przypadku upadłości banku, BFG wypłaci Ci środki, które w nim zgromadziłeś do równowartości w złotych 100 000 euro.

Obligacje i bony

W postawie przedsiębiorczej ważna jest umiejętność racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami. Dlatego też nie warto ograniczać swoich opcji lokowania oszczędności do produktów bankowych. Z tej perspektywy interesujące możliwości dają obligacje i bony emitowane przez różne podmioty.

Kupowanie obligacji i bonów różni się znacznie od deponowania środków na lokatach. Są one papierami dłużnymi, co oznacza, że są emitowane przez wybrany podmiot i sprzedawane z dyskontem (po niższej cenie niż wartość nominalna). Po wskazanym na papierze terminie emitent jest zobowiązany do jego wykupu po cenie nominalnej. Różnica między ceną nominalną, a ceną zakupu jest zyskiem inwestora.

Bonami określane są te papiery dłużne, których okres wykupu nie przekracza 52 tygodni. Z kolei obligacje mogą być emitowane na dłuższy okres – zazwyczaj rok lub kilka lat.

Największą popularnością w Polsce cieszą się obligacje i bony emitowane przez Skarb Państwa, czyli odpowiednio: [obligacje skarbowe](#) i [bony skarbowe](#). Służą one do finansowania [deficytu budżetowego](#). Ze względu na wiarygodność emitenta są one traktowane jako instrumenty o niewielkim ryzyku dla [inwestorów](#).

Z nieco większym ryzykiem muszą liczyć się osoby, które kupują [obligacje komunalne \(municipalne\)](#). Emitowane są one przez jednostki samorządu terytorialnego takie, jak np. miasto i gmina. Środki pochodzące z ich emisji wykorzystywane są do realizacji zadań samorządowych (np. inwestycje w nowe drogi).

Jeszcze większe ryzyko wiąże się z [obligacjami korporacyjnymi](#), które są papierami dłużnymi emitowanymi przez [przedsiębiorstwa](#) w celu sfinansowania ich planów inwestycyjnych. Ryzyko takich obligacji jest zróżnicowane i wynika z sytuacji gospodarczej każdego przedsiębiorstwa. Czasami przedsiębiorstwa w trakcie emisji ustanawiają dodatkowe zabezpieczenia zobowiązań (np. zastaw lub hipotekę), ale mimo to specjaliści oceniają, że ryzyko związane z obligacjami korporacyjnymi jest wyższe niż w przypadku papierów skarbowych.

Zakupu obligacji możesz dokonać za pośrednictwem rachunku maklerskiego. Warto, abyś również wiedział/a, że [Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie](#) prowadzi specjalny rynek pod nazwą Catalyst, na którym są notowane obligacje skarbowe, komunalne i korporacyjne. Można na nim w dowolnym momencie sprzedać posiadane obligacje (o ile znajdzie się nabywca gotowy zapłacić satysfakcjonującą Cię cenę). Analogiczny obrót bonami skarbowymi jest prowadzony przez BondSpot S.A. – spółkę zależną Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

Oprocentowanie i odsetki

Każda osoba przedsiębiorcza powinna również wiedzieć, że efektywne oszczędzanie wymaga nie tylko znajomości dostępnych produktów bankowych oraz innych instrumentów, ale również podstawowej wiedzy z zakresu matematyki finansowej. Zrozumienie jej tajników pozwala na lepszą ocenę dostępnych opcji lokowania swoich środków szczególnie z punktu widzenia dłuższego horyzontu czasowego.

Oprocentowaniem nazywamy wielkość wyrażoną w procentach, która określa, o jaką część powiększy się kapitał początkowy po wyznaczonym terminie. W przypadku lokat bankowych kapitałem początkowym jest wkład, czyli kwota zdeponowana w banku w ramach umowy.

Warto, abyś wiedział/a, że oprocentowanie najczęściej prezentuje się w skali rocznej – nawet jeśli lokata jest zakładana na krótszy okres. W takim przypadku powinnaś/powinieneś samodzielnie przeliczyć jego wysokość tak, aby odpowiadała okresowi lokaty. Na przykładą jeżeli oprocentowanie w skali rocznej wynosi 4%, a lokata jest zawierana na kwartał, oznacza to, że Twoje środki po wyznaczonym terminie powiększą się o 1%.

Kwotę, którą bank dopisuje do kapitału początkowego po zakończeniu lokaty, nazywa się [odsetkami](#). Ich wysokość wynika z oprocentowania. Na przykład jeżeli zdeponowałeś 1000 zł na kwartalnej lokacie, która w skali roku jest oprocentowana w wysokości 4%; otrzymasz po trzech miesiącach 1010 zł. Z czego 1000 zł to kapitał początkowy, a 10 zł odsetki (1% z 1000 zł wkładu).

W przypadku lokat odnawialnych, w zależności od szczegółowych zapisów umowy, odsetki mogą wypłacane na rachunek właściciela lub być [kapitalizowane](#) (czyli dopisywane do kapitału początkowego na kolejny okres). Wydawać by się mogło, że jest to nic nie znacząca zmiana – jednak po bliższej analizie zorientujesz się, że ma ona daleko idące konsekwencje.

[Procentem prostym](#) określa się metodę wyliczania odsetek w sytuacji, gdy w lokacie odnawialnej nie są one kapitalizowane. W takim przypadku wysokość odsetek jest proporcjonalna do liczby okresów. Na przykład, gdy otworzysz lokatę trzymiesięczną, oprocentowaną 4% w skali roku z wkładem początkowym 1000 zł i odnowisz ją trzy razy; to otrzymasz 40 zł odsetek (4 razy po 10 zł odsetek).

Procent prosty obliczysz zatem według formuły:

$$\text{kapitał końcowy} = \text{kapitał początkowy} \times [1 + (\text{oprocentowanie} \times \text{liczba okresów})]$$

[Procentem składanym](#) jest nazywana metoda wyliczania odsetek, gdy następuje kapitalizacja w trakcie odnowienia lokaty. W tej sytuacji wysokość odsetek jest większa niż wynikałoby to z metody procentu prostego. Oznacza to, że gdy zdeponujesz 1000 zł na lokatę kwartalną o oprocentowaniu 4% w skali rocznej, a zostanie ona odnowiona trzy razy wraz z dopisaniem odsetek do kapitału; to po roku wypłacisz w sumie 1040,60 zł (z czego 40,60 zł będą wynosiły odsetki). Jeżeli odnawiałabyś/odnawiałbyś tę lokatę na tych samych warunkach dziewiętnaście razy (czyli wypłacił pieniądze po 5 latach), to otrzymałabyś/otrzymałbyś 220,19 zł odsetek. Przy procencie prostym byłoby ich tylko 200, czyli prawie o 10% mniej.

Procent składany obliczysz zatem według wzoru:

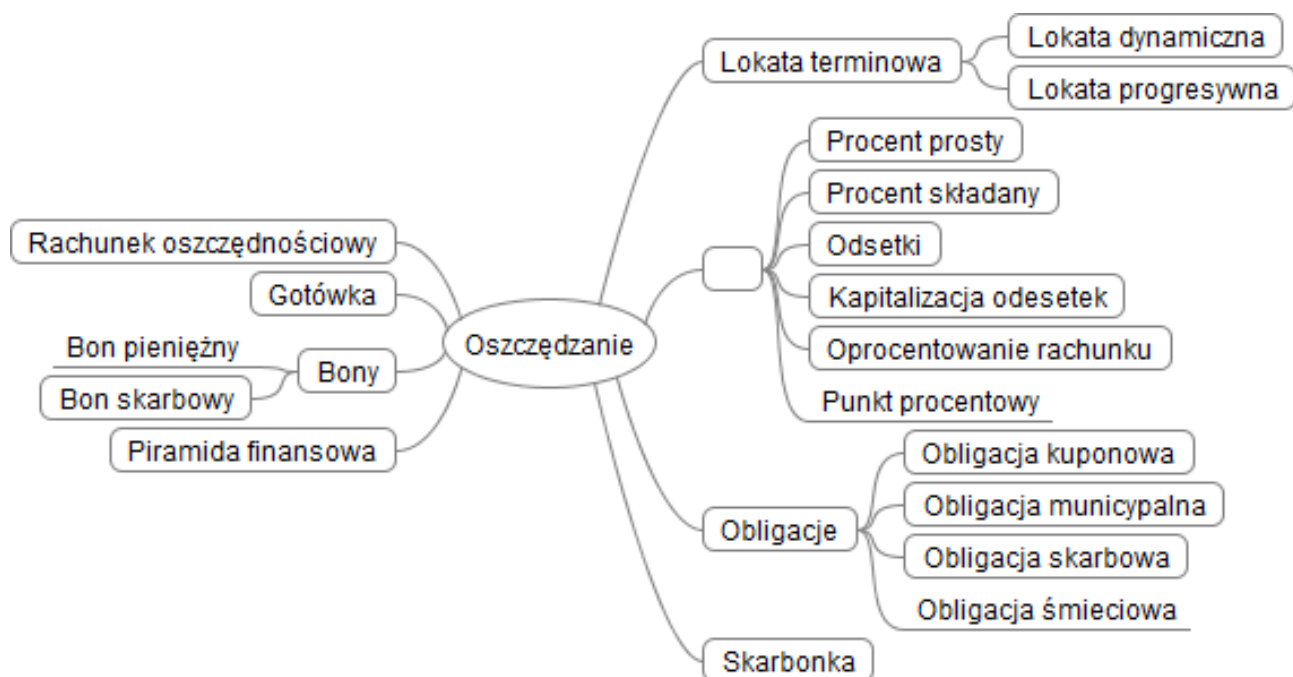
$$\text{kapitał końcowy} = \text{kapitał początkowy} \times (1 + \text{oprocentowanie})^{\text{liczba okresów}}$$

Wyliczenia pokazują, że im dłuższy okres oszczędzania i wyższe oprocentowanie, tym większe efekty przynosi oszczędzanie zgodnie z zasadą procentu składanego. Rezultaty są jeszcze lepsze, gdy do kapitału dodajemy nawet nieduże nowe środki, które udało nam się zaoszczędzić dzięki ograniczeniu niepotrzebnych wydatków. Przy warunkach lokaty, takich jak we wcześniejszym przykładzie, ale z dodatkowymi dopłatami co kwartał w wysokości 50 zł, po 5 latach zebralibyś kwotę 3844,74 zł, z czego odsetki wyniosłyby 844,74 zł.

Obliczając zyski z lokat, pamiętaj o jeszcze jednej istotnej kwestii. Zyski z nich są opodatkowane. Przy wypłacie pieniędzy z lokaty bank automatycznie pomniejszy kwotę odsetek o 19%, które odprowadzi w Twoim imieniu do Urzędu Skarbowego z tytułu [podatku od dochodów kapitałowych](#).

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Formą oszczędzanie nie jest:

1. lokata terminowa,
2. rachunek oszczędnościowy,
3. skarbonka,
4. uczestnictwo w piramidzie finansowej.

Pyt. 2

Wartość, o którą zwiększył się nasz kapitał w czasie trwania lokaty bankowej to...

Pyt. 3

Najwyżej oprocentowane będą środki ulokowane:

1. na lokacie progresywnej,
2. na lokacie dynamicznej,
3. w bonach skarbowych,
4. nie można tego stwierdzić bez porównania konkretnych ofert – oprocentowanie lokat i bonów często zmienia się.

Zadanie

Otrzymałeś w prezencie 500 zł i chciałbyś je odłożyć na wymarzoną rzecz, którą planujesz kupić za rok. Pieniądze chcesz ulokować w banku, aby otrzymać również odsetki. Wstępnie wybrałeś dwie oferty:

1. Lokata Pewna - jest oprocentowana 3% w skali roku, a jej termin wynosi 12 miesięcy.
2. Lokata Elastyczna jest zakładana na miesiąc z możliwością odnawiania (z kapitalizacją) na stałych warunkach przez 12 okresów. Jej oprocentowanie wynosi 2,99%

Która lokata jest bardziej opłacalna? W obliczeniach wykorzystaj metodę procentu prostego i procentu składanego.

3. INWESTOWANIE

W tej części opracowania zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę inwestowania. Przedstawiono w niej zagadnienia związane z instrumentami finansowymi dostępnymi w różnych segmentach rynku finansowego oraz sposobami podejmowania decyzji inwestycyjnych. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 1. Mechanizm rynkowy; 2. Oszczędzanie; 4. Banki; 9. Pieniądz i polityka pieniężna; 10. Koniunktura gospodarcza.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien wiedzieć:

- Czym różni się inwestowanie od oszczędzania;
- Jakie kryteria stosować do oceny poszczególnych instrumentów finansowych;
- W jaki sposób inwestorzy podejmują decyzje inwestycyjne.

Uzyskana wiedza przyczyni się do kształtowania umiejętności niezbędnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej:

- Oceny poszczególnych instrumentów inwestycyjnych pod kątem ryzyka, możliwych zysków i płynności;
- Krytycznej oceny strategii inwestycyjnych stosowanych przez różnych inwestorów.

Inwestowanie

Jeśli dysponujesz zgromadzonymi oszczędnościami, warto pomyśleć o ich zainwestowaniu. Inwestowanie i oszczędzanie, mimo iż wiążą ze zwiększaniem zgromadzonego majątku, nie oznaczają tego samego. Celem oszczędzania jest zazwyczaj ochrona wartości zgromadzonego majątku (przy ponoszeniu jak najmniejszego ryzyka). Oszczędzamy kierując się różnymi motywami (np. żeby mieć rezerwę na nieprzewidziane sytuacje, uzbierać na zakup droższego produktu), ale istotą oszczędzania jest niedopuszczenie do straty tego co do tej pory zgromadziliśmy. Celem inwestowania jest przede wszystkim zwiększanie wartości zgromadzonego majątku (przy wyższym ryzyku). Inwestując, zawsze ponosimy ryzyko (różne, w zależności od rodzaju instrumentu, który wybierzemy). Może to być ryzyko straty części odsetek (np. w przypadku zerwanej przed czasem lokaty), ryzyko straty części kapitału (np. zakup [jednostek uczestnictwa](#) w [funduszach inwestycyjnych](#)), ryzyko straty całości kapitału ([akcje](#) na giełdzie papierów wartościowych), a w skrajnych przypadkach ryzyko, że stracimy więcej niż zainwestowaliśmy – jak ma to miejsce np. na [rynku walutowym Forex](#).

Ryzyko nie jest jedynym kryterium opisującym poszczególne instrumenty inwestowania. Każdą inwestycję możemy opisać określając:

- poziom ryzyka – ile możemy stracić w przypadku niepowodzenia,
- [rentowność](#) – możliwy do uzyskania zysk z inwestycji,
- płynność – ile czasu będziemy potrzebować, by wycofać się z inwestycji i odzyskać zainwestowane pieniądze (inny czas na zerwanie lokaty w banku, sprzedaż akcji na giełdzie, a jeszcze inny na sprzedaż kupionego mieszkania albo działki budowlanej).

Wybierając formę inwestycji musimy wiedzieć: jaką mamy skłonność do ryzyka, tj. czy preferujemy bezpieczeństwo (i każdy spadek notowań przypłaciemy palpacyjnymi sercami), czy zależy nam na szybkim zysku w krótkim czasie (i będziemy skłonni zaryzykować cały kapitał); czy pieniądze będą nam potrzebne za rok (bo zamierzamy zmienić rower), czy za kilkanaście lat (bo chcielibyśmy sfinansować wkład własny przy zakupie mieszkania na kredyt).

Decyzje inwestycyjne

Inwestor, który posiada wolne środki finansowe może wybrać wiele różnych instrumentów inwestycyjnych. Przed wyborem najlepszej opcji inwestycyjnej każdy inwestor (niezależnie od swojego poziomu wiedzy nt. inwestowania) powinien odpowiedzieć na sześć podstawowych pytań:

1. W jakim celu inwestuję?
2. Jak długo ma trwać ta inwestycja?
3. Ile czasu mogę poświęcić na bieżącą analizę inwestycji?
4. Jakim kapitałem dysponuję?
5. Jakie ryzyko jestem w stanie zaakceptować? Jakie straty spowodują, że wycofam się z inwestycji?
6. Jak podzielony jest mój [portfel inwestycyjny](#)? – tj. jaka jest dotychczasowa struktura naszych inwestycji, czy przeważają instrumenty ryzykowne, czy bezpieczne, jaka jest oczekiwana rentowność, co można najszybciej upłynnić, gdy zajdzie taka konieczność.

Podane pytania pozwalają skuteczniej dobrać instrument inwestycyjny do naszych oczekiwań.

Kolejnym etapem powinno być bardzo dobre zrozumienie zasad działania danego instrumentu finansowego (co wpływa na jego wycenę, jakie ryzyko jest z nim związane, jakich zysków mogą się spodziewać, jaką stratę poniosę w najgorszym wypadku, jeżeli inwestycja się nie powiedzie, co zrobić, żeby zakończyć inwestycję, jakie opłaty dodatkowe wiążą się z analizowanym instrumentem).

Aby inwestować na giełdzie, trzeba przede wszystkim poznać wszystkie mechanizmy giełdowe (zasady ustalania kursu, rodzaje zleceń). Dobrym sposobem jest przećwiczenie inwestowania na różnego rodzaju platformach internetowych, które umożliwiają symulowanie inwestowania wirtualnymi pieniędzmi (nie do końca chodzi o nauczenie się inwestowania – bo inaczej inwestuje się pieniądze wirtualne, a inaczej rzeczywiste własne – ale o praktyczne opanowanie narzędzi).

Również pomocne może być poznanie zasad i technik, jakimi kierują się inni inwestorzy. Na przykład na [rynku kapitałowym](#) inwestorzy dzielą się na zwolenników analizy fundamentalnej i technicznej.

Celem [analizy fundamentalnej](#) jest analiza kondycji ekonomicznej badanej spółki w celu dokonania wyceny jej wartości. W analizie fundamentalnej uwzględnia się m.in. takie czynniki, jak:

- analiza [makrootoczenia](#),
- analiza sektora/sektorów, w których działalność prowadzi spółka,
- analiza ogólnej sytuacji spółki,
- analiza finansowa spółki,
- wyceny spółki.

[Analiza techniczna](#) z kolei ma na celu prognozę przyszłych cen (kursów) papierów wartościowych, walut czy surowców na podstawie analizy kształtowania się cen w przeszłości. Zadaniem analizy technicznej jest wyznaczanie korzystnych z punktu widzenia inwestora momentów zakupu i sprzedaży danego papieru wartościowego, waluty lub surowca. Wsparciem prognoz są liczne wskaźniki techniczne oraz narzędzia analizy statystycznej, takie jak między innymi średnia ruchoma oraz odchylenie standardowe (miara zmienności). Analizie podlegają przede wszystkim dane dotyczące zmian cen oraz wielkości obrotów na rynku danego papieru wartościowego, waluty lub surowca.

Próba pogodzenia tych dwóch podejść jest stosowanie analizy mieszanej, w której analiza fundamentalna jest podstawą do wyboru instrumentów, w które należy zainwestować, natomiast analiza techniczna służy do określenia optymalnego momentu dokonania transakcji.

Fundusze inwestycyjne

Dla osób, które nie mają dużej wiedzy o rynku kapitałowym i nie mają czasu, aby samodzielnie zacząć inwestować, jednym z możliwych do rozważenia wariantów jest zakup [jednostek uczestnictwa](#) funduszy inwestycyjnych.

A wybierać możemy z następujących rodzajów funduszy:

- otwarte
- otwarte specjalistyczne
- zamknięte

Fundusze otwarte należą do najbardziej popularnych, ponieważ każdy może zostać ich uczestnikiem. Mogą lokować swoje środki wyłącznie w:

- papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa lub bank centralny,
- papiery wartościowe i instrumenty [rynku pieniężnego](#) dopuszczone do obrotu publicznego,
- depozyty w bankach krajowych lub instytucjach kredytowych (maksymalnie na rok lub płatne na żądanie),
- [instrumenty pochodne](#) (po spełnieniu dodatkowych warunków zwiększających poziom bezpieczeństwa takiej lokaty).

Fundusze specjalistyczne otwarte działają na podstawie przepisów dotyczących funduszy otwartych. Mogą lokować środki w jednostki innych otwartych funduszy inwestycyjnych. **Fundusze zamknięte** zamiast jednostek uczestnictwa emitują [certyfikaty inwestycyjne](#), którymi następnie można obracać na rynku wtórnym (giełdowym lub pozagiełdowym). Certyfikaty można nabywać tylko w okresie subskrypcji (zapisów), a fundusz nie jest zobowiązany do odkupienia ich na żądanie inwestora (inaczej niż w funduszach otwartych). Fundusz zamknięty odkupuje swoje certyfikat, gdy dochodzi do jego likwidacji (tego rodzaju fundusze są często tworzone na określony z góry czas). Fundusze zamknięte inwestują w:

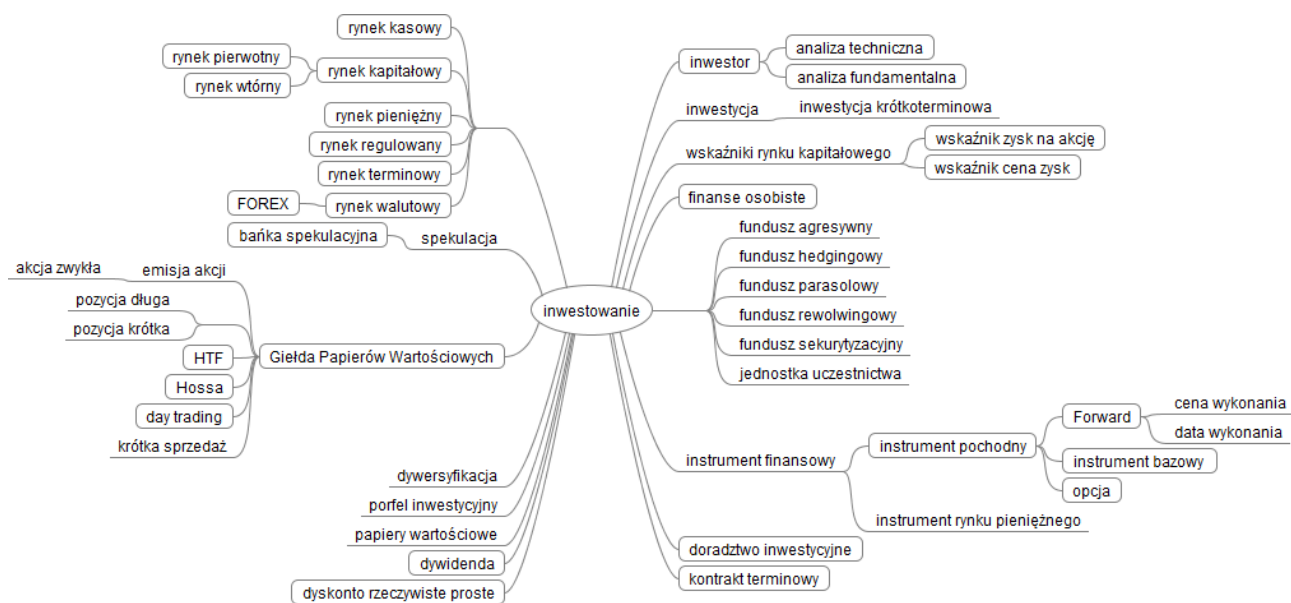
- [papiery wartościowe](#),
- wierzytelności, z wyjątkiem wierzytelności wobec osób fizycznych,
- udziały w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością,
- waluty,
- instrumenty pochodne,
- instrumenty rynku pieniężnego.

Możemy również wyróżnić fundusze inwestycyjne ze względu na rodzaj dokonywanych lokat. Według tego kryterium wyróżniamy fundusze:

- **akcyjne** (przynajmniej 60% posiadanych środków inwestują w akcje spółek giełdowych),
- **zrównoważone** (również lokują swoje środki w akcje, ale ich udział mieści się w przedziale 40–60%);
- **stabilnego wzrostu** (inwestują przede wszystkim w najpewniejsze spółki giełdowe oraz w obligacje i bony skarbowe);
- **obligacji** (inwestują w bony, obligacje skarbowe i instrumenty dłużne przedsiębiorstw oraz samorządów);
- **rynku pieniężnego** (lokują środki w krótkoterminowe obligacje skarbu państwa i inne krótkoterminowe papiery dłużne).

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Wskaż zdanie nieprawdziwe:

1. Inwestując w niektóre instrumenty finansowe można stracić więcej niż się zainwestowało,
2. Istnieją instrumenty inwestycyjne gwarantujące pewny zysk bez ryzyka,
3. Instrumenty inwestycyjne różnią się wielkością możliwych zysków, ryzykiem i płynnością,
4. Celem inwestowania jest przede wszystkim zwiększenie wartości zainwestowanych środków.

Pyt. 2

Rynek kapitałowy jest:

1. częścią rynku finansowego,
2. częścią rynku terminowego,
3. rynkiem, na którym handluje się wyłącznie akcjami,
4. rynkiem, na którym nie handluje się długoterminowymi instrumentami finansowymi.

Pyt. 3

Stosowana przez inwestorów analiza fundamentalna:

1. opiera się na analizie wykresów,
2. skupia się wyłącznie na analizie zysku przedsiębiorstwa,
3. pomaga ocenić spółkę na podstawie jej sytuacji finansowej,
4. polega na stosowaniu algorytmów komputerowych do podjęcia decyzji o inwestowaniu.

Zadanie

Jakich rad można udzielić początkującemu inwestorowi na rynku kapitałowym?

4. BANKI

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę związaną z działaniem banków. Przedstawiono w niej wybrane zagadnienia związane z rodzajami banków oraz produktami i usługami bankowymi. Przedstawione treści stanowią niezbędną bazę do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 2. Oszczędzanie; 5. Kredyty; 6. Finansowanie działalności; 8. Finanse publiczne; 9. Pieniądz i polityka pieniężna.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien wiedzieć:

- Jakie usługi i produkty mogą oferować banki;
- Jakie są różnice między poszczególnymi produktami bankowymi;
- Jakie są rodzaje banków.

Uzyskana wiedza przyczyni się do kształtowania następujących umiejętności niezbędnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej:

- Oceny poszczególnych produktów bankowych;
- Doboru produktów bankowych pod kątem zaspokojenia indywidualnych potrzeb klienta instytucji finansowych.

Bank

Jako osoba przedsiębiorcza z pewnością będziesz miał wielokrotnie do czynienia z bankami i usługami bankowymi. Na początku przede wszystkim będziesz korzystał z prostych usług depozytowych (rachunku bankowego, lokat) i [kart płatniczych](#). Z czasem możliwe, że zaczniesz korzystać z [kredytów bankowych](#) (np. na zakup mieszkania, założenie firmy), a gdy staniesz się przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą zakres wykorzystywanych przez ciebie produktów bankowych znacząco się zwiększy. Warto zatem poznać czym są banki i jakie produkty oferują, aby w świadomy sposób wybierać usługi najlepiej dopasowane do własnych potrzeb.

Banki to podmioty, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej związanej z przyjmowaniem depozytów i udzielaniem kredytów. Inne instytucje finansowe nie będące bankami nie mogą oferować kredytów (mogą oferować np. pożyczki pieniężne) i przyjmować depozytów. Oczywiście zakres działalności banków nie ogranicza się wyłącznie do [depozytów](#) i kredytów (może być znacznie szerszy i obejmować różne regulowane przez prawo [czynności bankowe](#)), ale ten podstawowy zakres działalności oznacza, że banki stają się czymś w rodzaju pośredników umożliwiających przepływ środków finansowych od klientów, którzy mają nadwyżki finansowe do klientów, którzy ich potrzebują.

Oferując różne produkty banki zarabiają m.in. na oprocentowaniu, opłatach, marżach i prowizjach, dlatego korzystając z usług bankowych trzeba mieć świadomość co wpływa na [cenę produktu bankowego](#). Oczywiście banki równocześnie ponoszą koszty i ryzyko (np. że ktoś, kto wziął kredyt, nie dokonał potem jego spłaty), dlatego też nie jest możliwe, aby banki oferowały swoje usługi za darmo.

Korzystając z usług bankowych musisz mieć świadomość, że istnieją różne rodzaje banków. Najpopularniejsze banki uniwersalne skupiają się na obsłudze gospodarstw domowych oraz małych i średnich przedsiębiorstw oferując podstawowe usługi. Ale istnieją również banki specjalizujące się w świadczeniu usług w węższym zakresie, tzw. specjalistyczne – np. [banki hipoteczne](#) (udzielające kredytów zabezpieczonych hipoteką i emitujące na ich podstawie hipoteczne listy zastawne) czy [banki inwestycyjne](#) – specjalizujące się w transakcjach inwestycyjnych (zajmują się one przede wszystkim emisją i handlem papierami wartościowymi dla swoich klientów oraz przejęciami i fuzjami).

Warto też wiedzieć, że to, ile masz zgromadzonych pieniędzy w banku (albo jakie masz kredyty) objęte jest [tajemnicą bankową](#), co oznacza, że osoby postronne i nieuprawnione nie będą mogły dowiedzieć się jak bardzo jesteś już bogaty.

Przejdź do kolejnych haseł, aby lepiej poznać podstawowe produkty bankowe.

Depozyty bankowe

Jako osoba przedsiębiorcza najprawdopodobniej pierwszy raz będziesz miał styczność z bankiem poznając jego ofertę depozytową – kiedy już na poważnie rozpoczniesz swoją przygodę z oszczędzaniem. W uproszczeniu depozyty bankowe to powierzone bankowi pieniądze (lub inne wartości majątkowe) przez jego klientów.

Bank m.in. dzięki zgromadzonym depozytom może udzielać kredytów (i zarabiać na oprocentowaniu, marżach i prowizjach). Klienci banków w zamian za to że zdeponowali w banku swoje pieniądze (oprócz poczucia bezpieczeństwa, że nie zostaną im skradzione z domu) otrzymują [odsetki](#). Wysokość odsetek uzależniona jest od wielu czynników – między innymi od rodzaju depozytu (czy np. jest to depozyt a'vista – który można wypłacić na żądanie bez straty odsetek), czy jest to [depozyt terminowy](#) (gdzie klienci umawiają się z bankiem, że przez określony czas nie będą chcieli z powrotem swoich pieniędzy – terminowy depozyt będzie zazwyczaj wyżej oprocentowany niż depozyt na żądanie), długości okresu, na który możemy zamrozić nasze pieniądze w banku (im dłuższy okres, tym bank może zaoferować wyższe oprocentowanie), rynkowych stóp procentowych, czy też pozycji konkurencyjnej banku. Najpopularniejszymi depozytami są pieniądze zgromadzone na [rachunkach bankowych](#) lub na lokatach bankowych.

Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR)¹

Trudno wyobrazić sobie osobę przedsiębiorczą, która zarabiałaby swoje pieniądze, a nie miałaby własnego konta osobistego w banku (nie ma nakazu posiadania konta bankowego, ale w praktyce nieposiadanie rachunku bankowego jest bardzo niewygodne i skazuje taką osobę na wykluczenie z dostępu do części [usług finansowych](#)).

Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (w skrócie zwany ROR-em) to podstawowy produkt bankowy, na którym klienci indywidualni gromadzą środki finansowe i przeprowadzają różne rozliczenia pieniężne (np. opłacają faktury za telefon, płacą kartami za zakupy w sklepach). Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy jest rachunkiem a'vista (zgromadzone środki są dostępne na żądanie właściciela; nie ma ograniczeń we wpłacie i wypłacie środków). Środki zgromadzone na rachunku są z reguły oprocentowane, ale w praktyce najczęściej jest to najniższe oprocentowanie ze wszystkich oferowanych przez bank form lokowania pieniędzy.

Wybierając konto bankowe warto porównać nie tylko oprocentowanie i usługi jakie bank oferuje w ramach konta, ale również [opłaty](#) i prowizje za różne czynności związane z jego obsługą i dobrać takie, które najlepiej będzie odpowiadało Twoim potrzebom.

Podpisując umowę o prowadzenie rachunku bankowego nie jesteśmy związani z wybranym bankiem na całe życie. Możemy co jakiś czas porównywać różne oferty i wybierać najlepiej dostosowane do naszych potrzeb. Każdy klient może posiadać dowolną liczbę rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, tym bardziej, że oferta banków jest w tym zakresie mocno zróżnicowana.

Pierwsze konto bankowe można założyć osoba, która ukończyła 13 lat. Każdy rachunek bankowy posiada swój niepowtarzalny numer, zgodny z [numeracją rachunku bankowego](#). Sam numer rachunku nie jest szczególną tajemnicą – podajemy go wszystkim, którzy będą nam przelewać pieniądze. Ktoś, kto zna numer naszego konta nie będzie mógł na tej podstawie wypłacić naszych pieniędzy (jedynie wpłacić). Bardzo ważne jest, żeby nikomu nie ujawniać loginu i hasła do konta, jeżeli posiadamy konto bankowe w bankowości internetowej, ani PINu do karty płatniczej (o których więcej w kolejnym haśle).

¹ Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR), rachunek bankowy, konto bankowe, konto osobiste są tożsame i stosowane wymiennie.

Karta płatnicza

Jeżeli będziesz miał/a już własne konto bankowe (i na nim zgromadzone pieniądze), to najpewniej bank zaoferuje Ci kartę płatniczą, aby ułatwić dostęp do zgromadzonych pieniędzy. Karta płatnicza to elektroniczny instrument płatniczy, dzięki któremu jest możliwe dokonywanie bezgotówkowych płatności za towary i usługi oraz dokonywanie transakcji w bankomacie, wplatomacie, a także na odległość, tj. np. przez Internet lub telefon.

Karty płatnicze mogą być wydawane przez banki, niebankowe instytucje finansowe lub takie podmioty, jak sieci handlowe, instytucje pośrednictwa finansowego inne niż banki, stacje paliw czy firmy telekomunikacyjne, ale my w dalszej części zajmiemy się wyłącznie tymi, które zostały wydane przez banki.

Szczególnym rodzajem karty płatniczej jest [karta bankomatowa](#) – karta ta jest powiązana z bankowym rachunkiem klienta, ale służy jedynie do dokonywania transakcji w bankomatach (karta rzadko stosowana z powodu swojej ograniczonej funkcjonalności, choć dla części klientów, którzy nie mieli wcześniej żadnych doświadczeń z kartami płatniczymi może być pierwszym produktem kartowym z, którym się oswoją). Taką kartą nie zapłacimy w sklepie, więc nie do końca jest uprawnione nazywanie tej karty kartą płatniczą. Klasyczne karty płatnicze można podzielić na kilka rodzajów. Najpopularniejsze to [karty debetowe](#) i [karty kredytowe](#). W uproszczeniu karty debetowe umożliwiają dokonywanie transakcji wyłącznie do wysokości środków zgromadzonych na koncie, a karty kredytowe pozwalają użytkownikowi się zadłużać (brać kredyt w momencie dokonywania płatności kartą kredytową).

Przykładem karty debetowej adresowanej do najmłodszych użytkowników usług bankowych może być [karta przedpłacona](#). Jest to rodzaj karty płatniczej, umożliwiającej dokonywanie płatności z wykorzystaniem środków dostępnych na przypisanym do karty rachunku płatniczym.

Karta kredytowa wiąże się z przyznaniem limitu kredytowego przez bank, a operacje wykonane przez posiadacza karty rozliczane są w ramach przyznanego limitu.

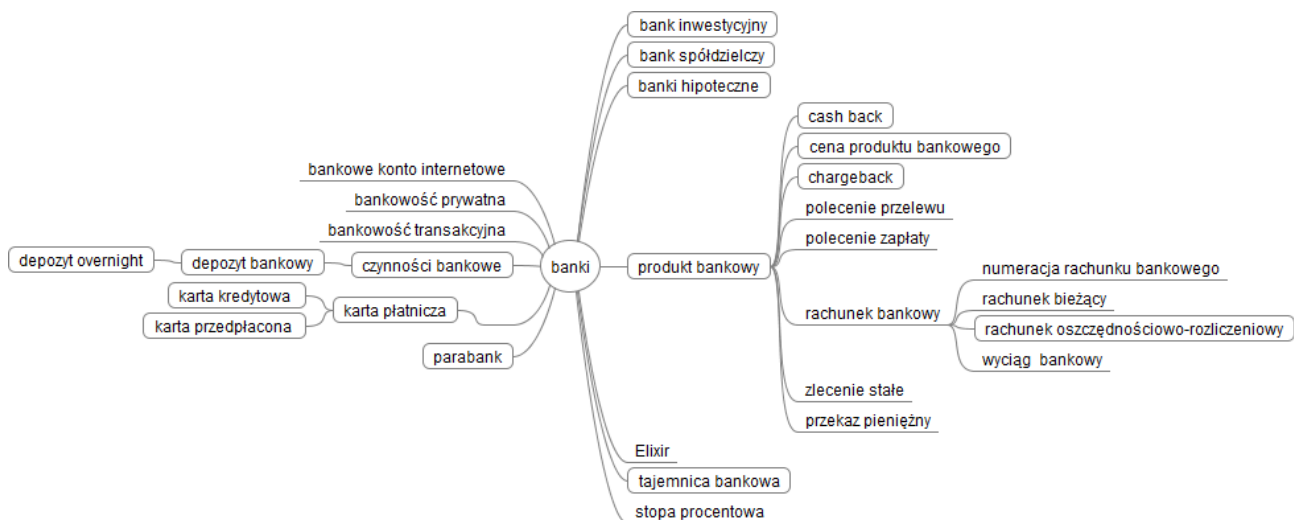
Zwykle do wydania karty kredytowej nie jest potrzebne posiadanie rachunku płatniczego u wydawcy. Okresowo (co miesiąc) wydawca karty (np. bank) przysyła posiadaczowi karty [wyciąg](#) (zestawienie transakcji) z dokonanych operacji wraz z informacjami dotyczącymi spłaty. Warto pamiętać, że limit kredytowy związany z kartą jest zazwyczaj oprocentowany wyżej niż linie kredytowe przyznawane do rachunków bieżących/oszczędnościowo-rozliczeniowych.

Z kartą kredytową związany jest okres bezodsetkowy (ang. grace period). Oznacza to, że jeżeli posiadacz karty spłaci 100% zadłużenia wykazanego przez bank na zestawieniu transakcji w określonym terminie, to nie zapłaci odsetek od kredytu kartowego. Grace period dotyczy tylko transakcji bezgotówkowych. Od transakcji wypłaty gotówki, np. w bankomatach, odsetki trzeba zapłacić w każdym przypadku (za każdy dzień do dnia wypłaty środków).

Przy kartach płatniczych warto wspomnieć o dwóch dodatkowych usługach. Użytkownicy większości kart płatniczych chcąc wypłacić mniejsze kwoty nie muszą udawać się do bankomatu – mogą pobrać gotówkę podczas dokonywania zakupów w sklepie. Taka usługa nazywa się [cash back](#). Drugą usługą jest [chargeback](#) – rodzaj specjalnej ochrony konsumenta płacącego kartą. Jeżeli konsument nie jest zadowolony z produktów/usług, za które zapłacił kartą, nastąpiła pomyłka techniczna w rozliczeniu transakcji lub transakcja nosi znamiona oszustwa, otrzyma szybki zwrot środków na swoje konto (a wystawca karty będzie dalej dochodził swoich roszczeń).

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Depozyt, który możesz wypłacić w każdej chwili bez straty odsetek to:

1. depozyt lokacyjny,
2. depozyt a vista,
3. depozyt terminowy,
4. depozyt okresowy.

Pyt. 2

Które z poniższych usług mogą być świadczone nie tylko przez banki:

1. udzielanie kredytów,
2. przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
3. udzielanie pożyczek pieniężnych,
4. przyjmowanie wkładów pieniężnych (a'vista lub na każde żądanie).

Pyt. 3

Banki, które koncentrują się na obsłudze wybranej branży lub oferowaniu węższej grupy produktów, to banki:

1. detaliczne,
2. spółdzielcze,
3. specjalistyczne,
4. skoncentrowane.

Zadanie

W jaki sposób wybrać najlepszy bank dla siebie? Jakimi kryteriami się kierować? Jak przeprowadzić porównanie ofert?

5. KREDYTY

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę związaną wykorzystaniem kredytów w gospodarce, ze szczególnym uwzględnieniem praktyki wykorzystania kredytów przez osoby indywidualne i przedsiębiorstwa. Treści te są powiązane z zawartością następujących rozdziałów: 2. Oszczędzanie; 3. Inwestowanie; 4. Banki; 6. Finansowanie działalności; 9. Pieniądz i polityka pieniężna.

Na tle tych kategorii treść niniejszej części odznacza się doбором haseł prezentujących różnice między produktami kredytowymi, ich kosztami (również tymi ukrytymi) oraz zagrożeniami związanymi z ich wykorzystaniem.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł oraz materiałami powiązanymi z niniejszą kategorią użytkownik powinien wiedzieć:

- Jakiego rodzaju kredytów są wykorzystywane przez przedsiębiorstwa;
- Jakiego rodzaju kredytów są wykorzystywane przez klientów indywidualnych;
- Na czym bazują banki ustalając stopę oprocentowania kredytów;
- Jakimi są dodatkowe koszty kredytu;
- Czym jest rzeczywista roczna stopa oprocentowania;
- Jakimi narzędziami są wykorzystywane przez banki do oceny zdolności kredytowej potencjalnych klientów;
- Czym różni się kredyt od lichwy.

Wiedza pozyskana przy pracy ze wskazanymi materiałami wspiera rozwój umiejętności niezbędnych do sprawnego poruszania się we współczesnej gospodarce, w szczególności:

- Umiejętności wyboru lepszej oferty kredytowej;
- Umiejętności podjęcia decyzji o zadłużeniu ze zrozumieniem poziomu ryzyka z nim związanego;
- Umiejętności przewidywania swoich obciążeń finansowych wynikających z zadłużenia.

Pożyczka i kredyt bankowy – założenia i różnice

Jako osoba zainteresowana przedsiębiorczością z pewnością zwróciłaś/eś uwagę na rozbudowaną ofertę [pożyczek](#) i kredytów dostępnych w Polsce. W mediach znajduje się mnóstwo materiałów reklamujących kredyty skierowane dla osób indywidualnych i przedsiębiorców. Jeszcze więcej jest reklamowanych tak zwanych „szybkich pożyczek”, które tylko z pozoru są zbliżone do oferty kredytów bankowych.

Warto, abyś już na wstępie zwrócił/a uwagę, że istnieją bardzo duże różnice między produktami pożyczkowymi i kredytowymi dostępnymi na polskim rynku. Różnice te dotyczą przede wszystkim celów, na które mogą być przeznaczone i warunków spłaty, które przekładają się na ogólny koszt finansowania, ale nie tylko. Zapoznaj się z zawartością tego i kolejnych haseł, aby zrozumieć to zagadnienie, a łatwiej będzie Ci uniknąć [pułapki zadłużenia](#), w którą często wpadają osoby niezbyt dobrze zorientowane w tematyce kredytów.

Potocznie pożyczką określa się czynność, w której jedna ze stron udostępnia do wykorzystania drugiej pewną kwotę pieniędzy lub przedmiot. W świetle prawa pożyczka jest pewnego rodzaju umową, w której właściciel pieniędzy lub rzeczy przenosi jej własność na drugą osobę lub instytucję. W zamian druga strona zobowiązuje się do zwrotu pieniędzy lub rzeczy w określonym czasie, często wraz z dodatkowym wynagrodzeniem. Jeżeli przedmiot pożyczki przekracza wartość 1000 zł powinna ona być zawarta w formie pisemnej. W praktyce pożyczki są udzielane zarówno przez osoby prywatne (często przy drobniejszych rzeczach i kwotach w oparciu o umowę honorową) oraz instytucje, które na nich zarabiają.

Kredyt bankowy jest formą podobną do pożyczki, charakteryzującą się bardziej rygorystycznymi wymogami prawnymi. Po pierwsze kredytów mogą udzielać wyłącznie [banki](#). Po drugie banki, jako instytucje uprawnione do przyjmowania depozytów, mogą udzielać kredytów, również ze środków ulokowanych u nich przez ich klientów. Ta możliwość jest ściśle regulowana przez prawo po to, aby właściciele pieniędzy mieli gwarancję, że nie stracą swoich pieniędzy (po szczegóły spójrz do hasła dotyczącego [lokat terminowych](#)).

Istnieje wiele rodzajów kredytów. Najczęściej dzieli się je na przeznaczone dla osób fizycznych (np. konsumenckie, mieszkaniowe) oraz skierowane do podmiotów gospodarczych (np. obrotowe, inwestycyjne). Obie rodziny kredytów poznasz dzięki treści haseł poniżej.

W kontekście kredytów warto poznać również pojęcie [lichwy](#). Jest to proceder udzielania nieetycznych pożyczek o zawyżonym oprocentowaniu oraz na innych niekorzystnych warunkach finansowych (np. z naliczeniem wysokich prowizji). W wyniku tego następuje nieuczciwe wzbogacenie się pożyczkodawcy. Lichwa jest uważana za działalność nieetyczną, której istotą jest wykorzystywanie niewiedzy i słabszej pozycji finansowej dłużnika. Osoby korzystając z lichwy zazwyczaj znajdują się w bardzo trudnej sytuacji życiowej i nie mają innego wyjścia niż zaciągnięcie pożyczki na bardzo niekorzystnych warunkach.

Aby ukrócić praktyki lichwiarskie w 2005 r. wprowadzono tak zwaną „ustawę antylichwiarską”, która określa maksymalne oprocentowanie pożyczek (nie może ono być wyższe niż czterokrotność [stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego](#)). Ponadto ustawa o kredycie konsumenckim nakłada na pożyczających obowiązek podania [rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania](#) i całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta zaciągającego kredyt jeszcze przed zawarciem umowy.

Kredyty dla osób fizycznych

Jest bardzo prawdopodobne, że na którymś etapie swojego życia prywatnego skorzystasz z jakiegoś kredytu bankowego. Może to zdarzyć się na przykład przy zakupie mieszkania lub innej nieruchomości. Możliwe również, że sięgniesz po pomoc banku w sytuacji innego większego wydatku, na przykład przy okazji zakupu samochodu lub sprzętu AGD. Powyższe przykłady nie są przypadkowe, gdyż banki wyróżniają kilka rodzajów kredytów i w każdej z podanych sytuacji będziesz miał/a możliwość skorzystania z innej formy.

Kredyt hipoteczny stanowi umowę kredytową, w której bank finansuje zakup mieszkania, działki lub domu. Taki kredyt jest zabezpieczony poprzez wpisanie do księgi wieczystej nieruchomości informacji o hipotece. Oznacza to, że w przypadku kłopotów z płatnością kredytu bank będzie miał pierwszeństwo w dochodzeniu swoich wierzytelności od właściciela obciążonej nieruchomości. Hipoteka stanowi stosunkowo mocne zabezpieczenie, dlatego kredyty hipoteczne są zazwyczaj oprocentowane niżej od innych. Wyróżnikiem takich kredytów jest również możliwość bardzo długiego okresu spłaty. Zazwyczaj spłaca się go w ratach miesięcznych przez nawet trzydzieści lat. Pewnie masz świadomość, że jest to dla osoby indywidualnej często bardzo poważne obciążenie finansowe, dlatego taką decyzję należy dobrze przemyśleć.

Kredytem konsumenckim określa się kredyt, który jest udzielany osobom indywidualnym na inne (nie związane z zakupem nieruchomości) cele prywatne. Cele te nie mogą być związane ani z działalnością gospodarczą, ani zawodową. W świetle prawa kredytobiorca może odstąpić od takiego kredytu bez żadnego powodu w terminie 14 dni od zawarcia umowy (musi oczywiście zwrócić pożyczone środki).

Istnieją bardzo różne formy kredytów konsumenckich. Wiele rachunków bankowych pozwala na zaciąganie debetu – czyli wypłacenie większej ilości środków niż zgromadzone na rachunku. Nierozłączną cechą karty kredytowej jest to, że płacimy nią korzystając z limitu kredytowego, a zobowiązania spłacamy w późniejszym okresie. Dużą popularnością cieszą się również bankowe pożyczki gotówkowe, które pozwalają na pobranie dodatkowej gotówki często bez wskazania konkretnego celu. Kredytem konsumenckim jest również zakup ratalny, jeżeli w umowie jest wskazane oprocentowanie takiego kredytu.

Za udzielenie kredytu lub pożyczki banki lub inne instytucje pobierają wynagrodzenie. Zazwyczaj występuje ono w formie odsetek naliczanych na podstawie uzgodnionego oprocentowania, ale często практикуje się również inne formy. Ich przykładami są: prowizje za udzielenie pożyczki i prowizje od sprzedaży ubezpieczenia, stanowiącego element umowy pożyczkowej lub kredytowej.

Aby ułatwić konsumentowi obliczenie całości kosztów kredytów prawo nakłada na banki i instytucje pożyczkowe obowiązek informowania ich o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania (RRSO). Jest to wielkość, która pokazuje, jaki jest koszt pożyczki w ujęciu procentowym po uwzględnieniu wszystkich dodatkowych opłat w przeliczeniu na jeden rok.

Mimo funkcjonowania RRSO w praktyce gospodarczej, bardzo duże zróżnicowanie sposobów naliczania dodatkowych kosztów pożyczki bywa podstawą do manipulacji. Korzysta z tego duża część firm specjalizujących się w tzw. „szybkich pożyczkach”. Próbuje one ukryć rzeczywiste koszty pożyczki w różnych opłatach dodatkowych. W efekcie często okazuje się, że, nawet przy niskim oprocentowaniu podstawowym po doliczeniu różnych innych opłat, całkowity koszt znacznie przekracza wartość, która była sugerowana w reklamach przed przystąpieniem do umowy.

Innym wyróżnikiem instytucji specjalizujących się w tzw. „szybkich pożyczkach” jest to, że w mniejszym stopniu sprawdzają one [zdolność kredytową](#) pożyczkobiorców niż banki. W banku przed uzyskaniem finansowania należy zazwyczaj przedstawić dokumenty potwierdzające osiągnięte dochody, na przykład zaświadczenie o dochodach z zakładu pracy. Przy „szybkich pożyczkach” najczęściej wystarczy okazać dowód osobisty. Tak łatwy dostęp do pożyczki z pewnością może wydawać się podejrzany. Pośpieszny proces przyznawania pożyczki oraz możliwość manipulacji przy wykazywaniu jej rzeczywistych kosztów są powodem, dla którego większość ekspertów odradza korzystanie z usług tego typu instytucji.

Kredyty dla podmiotów gospodarczych

Ofertą kredytów bankowych szczególnie zainteresowane są przedsiębiorstwa i inne podmioty gospodarcze. Kredyt jest często wykorzystywanym narzędziem pozwalającym przedsiębiorcom na sfinansowanie rozwoju lub chwilowe rozwiązanie problemów płynnościowych.

W tej pierwszej sytuacji podmioty gospodarcze zwracają się do banków o [kredyt inwestycyjny](#). Typowe dla tego rodzaju finansowania jest to, że jest ono udzielane najczęściej na zakup lub modernizację środków trwałych, czyli np. maszyn i linii produkcyjnych. Taki kredyt ma charakter długookresowy – jego spłata jest rozpisana na lata, a nierzadko również samo finansowanie jest udzielane w transzach uzależnionych od rezultatów osiągniętych we wcześniejszych etapach finansowania.

Otrzymanie kredytu inwestycyjnego nie należy do najłatwiejszych. Banki prowadzą szczegółowe analizy ekonomiczne i finansowe planowanego przedsięwzięcia w celu oceny jego szans powodzenia. Sprawdza również wyniki przedsiębiorstwa i jego sytuację. Dodatkowo bardzo często wymaga dodatkowych zabezpieczeń. Dlatego ta forma rzadko jest dostępna dla początkujących przedsiębiorców, a częściej wykorzystywana przez duże przedsiębiorstwa o ugruntowanej pozycji ekonomicznej.

[Kredyty obrotowe](#) cechuje znacznie mniej wymagań i znacznie krótszy okres finansowania. Są one udzielane z myślą o pokryciu bieżących kosztów działalności, takich jak na przykład zakup surowców. Do takiej sytuacji może dojść na przykład, gdy firma współpracuje z odbiorcami w oparciu o długie terminy płatności.

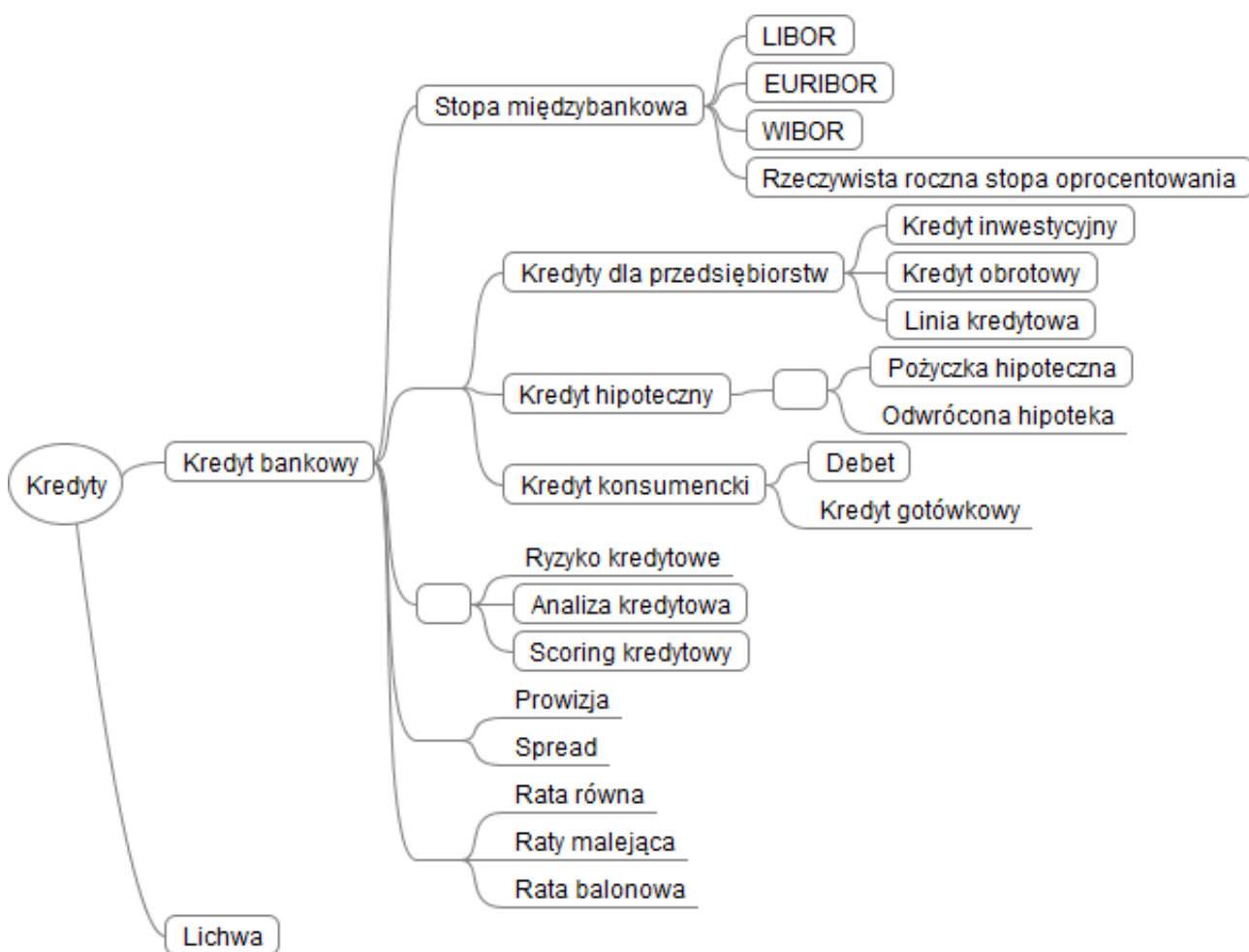
Wielkość finansowania dostępna dzięki kredytom obrotowym jest dużo mniejsza niż przy kredytach inwestycyjnych. Jednocześnie przy mniejszych kwotach zdarza się, że taki kredyt może być przyznany bez ustanowienia żadnych zabezpieczeń.

Specyficzną formą kredytu obrotowego jest [linia kredytowa](#). Polega ona na udostępnieniu klientowi przez bank możliwości zadłużania się do wysokości limitu ustalonego w umowie. Kredytobiorca korzysta z tego limitu w miarę potrzeb. Raz udostępniona linia kredytowa nie wymaga ponownego przechodzenia badania zdolności kredytowej (w okresie, na który została udzielona). Dzięki temu dostęp do finansowania za pośrednictwem linii kredytowej jest bardzo wygodny. Linia kredytowa może mieć charakter odnawialny lub nieodnawialny. W przypadku linii odnawialnej spłacone przez kredytobiorcę kwoty automatycznie zwiększają kwotę dostępną do wypłaty – w okresie obowiązywania umowy kredyt może być wielokrotnie wypłacany i spłacany. W przypadku linii nieodnawialnej kredyt można wykorzystać tylko raz, a jego spłata nie powoduje zwiększenia kwoty możliwej do wypłaty w późniejszym terminie.

W przypadku kredytów dla przedsiębiorstw ich koszt często ustala się w oparciu o zmienne oprocentowanie. Bazą dla takiego oprocentowania są zazwyczaj [stopy międzybankowe](#), które są kształtowane na rynku pieniężnym w obrocie pomiędzy bankami. Przykładami takich stóp są np. [WIBOR](#) (dla polski), [LIBOR](#) (w Wielkiej Brytanii) i [EURIBOR](#) (w strefie euro). W praktyce gospodarczej często podaje się oprocentowanie kredytu w rozbiciu na element zmienny (czyli wybraną stopę międzybankową, np. WIBOR) i stały, który stanowi marżę banku.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

W celu pełnego porównania kosztów różnych dostępnych kredytów należy poszukiwać informacji o:

1. WIBOR,
2. LIBOR,
3. RRSO,
4. EURIBOR.

Pyt. 2

Oprocentowanie kredytów w Polsce nie może przekraczać czterokrotnej wysokości jednej ze stóp procentowych wyznaczanych przez Narodowy Bank Polski - której?

1. lombardowej,
2. referencyjnej,
3. depozytowej,
4. redyskonta weksli.

Pyt. 3

Zakup mieszkania lub budowa domu wiąże się z dużymi wydatkami. Nie wszyscy są w stanie sfinansować tego typu transakcje z własnych oszczędności. Który rodzaj kredytu będzie najwłaściwszą formą w takich okolicznościach?

1. konsumencki,
2. inwestycyjny,
3. hipoteczny,
4. obrotowy

Zadanie

Poszukaj w prasie, internecie i innych mediach reklam kredytów bankowych dostępnych dla osób prywatnych oraz ofert instytucji reklamujących tzw. „szybkie pożyczki”. Sprawdź warunki oferowanych przez nie produktów. W szczególności porównaj wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania. Zastanów się nad tym, jakie wnioski płyną z porównania treści reklamy do wysokości RRSO.

6. FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę związaną z finansowaniem działalności. Przedstawiono w niej zagadnienia związane z różnymi formami finansowania działalności – zarówno początkujących przedsiębiorców, jak również tych już funkcjonujących na rynku. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 3. Inwestowanie; 4. Banki; 5. Kredyty; 7. Rachunkowość i finanse przedsiębiorstw.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien wiedzieć:

- Jakie są możliwości finansowania działalności gospodarczej;
- Jakie są wady i zalety każdej z form finansowania;
- Jakie kryteria musi spełnić podmiot zainteresowany finansowaniem działalności wykorzystując omawiane sposoby.

Uzyskana wiedza przyczyni się do kształtowania umiejętności niezbędnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej:

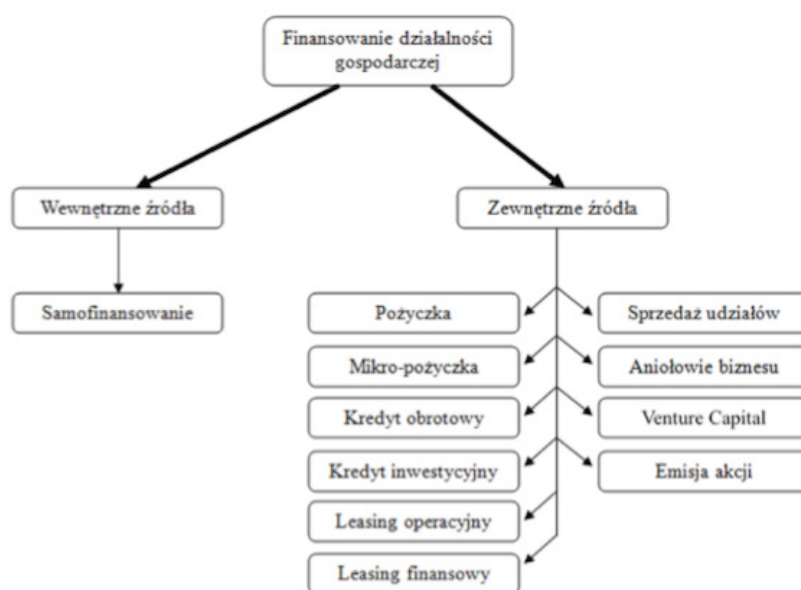
- Doboru właściwych form finansowania działalności pod kątem skali i rodzaju działalności.

Finansowanie działalności

Osoba przedsiębiorcza chcąc realizować swoje pomysły biznesowe musi znaleźć odpowiednie źródła finansowania. Zazwyczaj młoda przedsiębiorcza osoba nie ma problemu z kreowaniem pomysłów na biznes – większą barierą rozwijania działalności gospodarczej jest brak zasobów finansowych.

Początek przygody w biznesie powoduje, że raczej niemożliwe jest wykorzystywanie [samofinansowania](#) (czyli finansowania wydatków przedsiębiorstwa ze źródeł wewnętrznych – własnych), ani źródeł zewnętrznych (tj. zadłużanie się u innych podmiotów). Przedsiębiorca stawiający pierwsze kroki w biznesie nie może na finansowanie swojej działalności przeznaczyć części zysków ani środków ze sprzedaży majątku przedsiębiorstwa.

Taka sytuacja to normalny etap w rozwoju każdego biznesu, a rynek i instytucje finansowe dają wiele możliwości zaradzenia problemom związanym z brakiem kapitału. Różne źródła finansowania działalności przedstawiono na poniższym wykresie.

Część z nich będzie wymagała od przedsiębiorcy uzyskania odpowiedniej [zdolności kredytowej](#), czyli zdolności przedsiębiorcy ubiegającego się o kredyt do spłaty kwoty kredytu (rozumianego jako kapitał wraz z odsetkami) w określonych w umowie terminach płatności. Wybrane formy zostaną szczegółowo omówione w kolejnych hasłach.

Leasing

Leasing to forma finansowania sprawdzająca się przy finansowaniu środków trwałych, takich jak na przykład maszyny i samochody. Ze względu na właściwości jest to forma chętnie wykorzystywana przez przedsiębiorców, a mniej znana przez osoby, które nie prowadzą własnej działalności gospodarczej – dlatego też warto się przyjrzeć leasingowi bliżej.

W pewnym uproszczeniu w umowie leasingu finansujący (leasingodawca) zobowiązuje się nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu (leasingobiorcy) do używania, albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu, w uzgodnionych ratach, wynagrodzenie pieniężne równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego (coś na kształt płatności ratalnej, ale z inaczej rozwiązana kwestią przeniesienia własności na kupującego).

Innymi słowy przedsiębiorca, który chce skorzystać z leasingu otrzymuje określoną rzecz w użytkowanie (np. samochód lub komputer), a w zamian zobowiązuje się do płacenia finansującemu wynagrodzenia w ratach. Raty mają pokryć koszt zakupu rzeczy. Kwestia własności rzeczy w trakcie trwania umowy leasingowej może być rozwiązana na dwa sposoby, w zależności od rodzaju leasingu. W [leasingu operacyjnym](#) przedmiot umowy jest własnością leasingodawcy, a leasingobiorca ma prawo pierwokupu po zakończeniu umowy (zasady pierwokupu najczęściej będą określone w umowie leasingowej już w momencie jej zawierania). W [leasingu finansowym](#) przedmiot formalnie również należy do finansującego. Rata leasingowa w leasingu finansowym podzielona jest na część kapitałową i odsetkową. Część odsetkowa stanowi koszt uzyskania przychodu u korzystającego, a część kapitałowa traktowana jest jak kapitał przy operacji kredytowej – obniża zysk po opodatkowaniu u leasingobiorcy.

Po okresie obowiązywania umowy przedmiot przechodzi, również formalnie, na własność leasingobiorcy, o ile umowa leasingowa nie stanowi inaczej.

Choć zwykle koszt leasingu przewyższa koszty finansowania zakupu maszyn z kredytu inwestycyjnego, wielu przedsiębiorców ceni sobie tę formę pozyskiwania środków finansowych. Do zalet leasingu należy zaliczyć przede wszystkim mniej formalności, większą dostępność oraz krótszy czas realizacji projektów inwestycyjnych w porównaniu z kredytem bankowym. Ważną korzyścią leasingu na tle innych form finansowania jest to, że koszty leasingu można wliczyć w koszty działalności gospodarczej, a to z kolei wpływa na zmniejszenie obciążeń podatkowych.

Fundusze venture capital

Jednym z rozwiązań dla młodego przedsiębiorcy w początkowym stadium rozwoju biznesu poszukującego atrakcyjnych form inwestowania może być nawiązanie współpracy z funduszem venture capital. Fundusz venture capital (dalej: fundusz VC) to instytucja inwestująca w przedsięwzięcia znajdujące się we wczesnych fazach rozwoju. Jest to forma finansowania innowacyjnych, a przez to obarczonych wyższym ryzykiem, projektów inwestycyjnych. Celem inwestowania venture capital jest zysk wynikający z wartości przedsiębiorstwa (uzyskany w perspektywie kilkuletniej), a nie z samej działalności produkcyjnej bądź usługowej. Fundusze VC angażują w przedsiębiorstwo swoje środki finansowe na określony czas (w praktyce najczęściej na pięć do dziesięciu lat), po czym wycofują je, dyskontując tym samym wzrost wartości firmy, w którą zainwestowały. Ten stosunkowo długi czas jest potrzebny na przeprowadzenie pełnego cyklu działań potrzebnych do wypracowania wzrostu [wartości przedsiębiorstwa](#).

Pomimo dość dużego ryzyka związanego z inwestowaniem środków finansowych w przedsięwzięcia, fundusze venture capital stosunkowo rzadko ponoszą porażkę. Wynika to przede wszystkim z bardzo szczegółowej analizy transakcji, jaką przeprowadzają te fundusze przed zaangażowaniem się w inwestycję oraz szczegółowej oceny możliwości wzrostu wartości, uwzględniającej oczekiwaną przez inwestorów [rentowność kapitału własnego \(ROE\)](#), czyli, jaką część zaangażowanych środków własnych można odzyskać w danym okresie.

Zaangażowanie inwestora venture capital wymaga przygotowania przez przedsiębiorcę szczegółowego [biznesplanu](#) (czyli dokumentu zawierającego plan realizacji przedsięwzięcia biznesowego oraz ocenę jego opłacalności). Jeżeli zdaniem inwestora przedsięwzięcie ma szansę odnieść sukces (i tym samym znacznie zyskać na wartości w perspektywie kilku lat), będzie skłonny zainwestować swoje środki.

Wcześniej zostanie sporządzona bardzo szczegółowa umowa inwestycyjna regulująca między innymi takie obszary funkcjonowania przedsiębiorstwa, jak: sposób wynagradzania kadry zarządzającej przejętego przedsiębiorstwa, zasady czerpania korzyści z inwestycji, a także termin i sposób wycofania się funduszu z inwestycji – co dodatkowo wpływa na zwiększenie bezpieczeństwa transakcji.

Wprowadzenie do przedsiębiorstwa inwestora budzi wśród wielu przedsiębiorców poważne obawy. Z jednej strony właściciele tracą część władzy przekładającej się na sposób prowadzenia spółki oraz tracą część udziałów, z drugiej zaś – zyskują kapitał i doświadczenie inwestora. Warto też pamiętać, że do fazy inwestycji przechodzi średnio 1% pierwotnej grupy projektów wybranych przez inwestorów venture capital, ale jeśli Twój pomysł na biznes jest bardzo innowacyjny, to Twoje szanse na uzyskanie przychylności inwestora rosną.

Anioł biznesu

Alternatywą dla młodego przedsiębiorcy, który nie chce skorzystać z oferty funduszy [venture capital](#) (lub nie jest w stanie spełnić wszystkich wymogów współpracy z takim funduszem) może być nawiązanie współpracy z aniołem biznesu. Anioł biznesu to zamożna osoba, która przeznacza kapitał na finansowanie przedsięwzięć będących we wczesnych fazach rozwoju w zamian za udziały w firmie. Takie osoby zawsze inwestują swoje własne fundusze, w przeciwieństwie do funduszy VC, które zarządzają pewną pulą środków zgromadzonych od innych inwestorów.

Anioł biznesu, oprócz wsparcia finansowego, może wspierać początkującego przedsiębiorcę swoim doświadczeniem, a także wspomóc rozwój biznesu przez sieć wypracowanych przez lata kontaktów. Podobnie jak w przypadku funduszy venture capital, aniołowie biznesu będą zainteresowani wsparciem przedsiębiorców szukającym wsparcia w początkowej fazie projektu inwestycyjnego.

W ocenie anioła biznesu przedsięwzięcie musi dawać szansę na znaczny wzrost wartości w krótkim czasie, aby uzyskać satysfakcjonującą [rentowność](#), ale oprócz wzrostu wartości ważna jest determinacja założyciela do osiągnięcia sukcesu.

Problemem w polskich warunkach jest fakt, że istnieje niewielu potencjalnych inwestorów, którzy mogliby pełnić rolę anioła biznesu.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Najbardziej zalecaną formą finansowania działalności ryzykownych przedsięwzięć biznesowych jest:

1. leasing finansowy,
2. anioł biznesu,
3. fundusz venture capital.

Pyt. 2

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) określa:

1. jaka jest zdolność kredytowa przedsiębiorstwa,
2. jaką część zaangażowanych środków własnych odzyskujemy w danym okresie,
3. jaka jest zdolność przedsiębiorstwa do regulowania swoich krótkookresowych zobowiązań finansowych,
4. jaka jest wymagana minimalna wielkość sprzedaży aby osiągnąć próg rentowności.

Pyt. 3

Wskaż zdanie nieprawdziwe dotyczące funduszy venture capital (VC):

1. fundusze VC inwestują w przedsięwzięcia we wczesnych fazach rozwoju,
2. fundusze VC oczekują odpowiedniej stopy zwrotu w ciągu dwóch lat od zaangażowania się w projekt inwestycyjny,
3. celem inwestowania venture capital jest zysk wynikający z wartości przedsiębiorstwa, a nie z samej działalności produkcyjnej bądź usługowej,
4. fundusze VC inwestują w innowacyjne przedsięwzięcia biznesowe.

Zadanie

Zastanów się, jakie formy finansowania działalności biznesowej byłyby najlepsze dla Twojego pomysłu biznesowego? Jakie są wady i zalety analizowanych form?

7. RACHUNKOWOŚĆ I FINANSE PRZEDSIĘBIORSTWA

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę rachunkowości oraz finansów przedsiębiorstw. Zawarte w niej treści są powiązane z tematyką następujących rozdziałów: 3. Inwestowanie; 6. Finansowanie działalności.

Treść niniejszej części skupia się na kwestiach związanych z systemem kontroli działalności finansowej przedsiębiorstw oraz finansowym aspekcie oceny efektywności przedsiębiorstw.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł oraz materiałami powiązanymi z niniejszą kategorią użytkownik powinien wiedzieć:

- Czym jest rachunkowość i jakie narzędzia wchodzą w jej zakres;
- Co wchodzi w zakres podstawowych dokumentów sprawozdawczych;
- Czym jest bilans przedsiębiorstwa i z jakich elementów jest złożony;
- Czym jest rachunek zysków i strat;
- Czym jest sprawozdanie z przepływów pieniężnych i do czego jest wykorzystywane.

Zakres wiedzy możliwej do pozyskania w trakcie pracy ze wskazanymi materiałami jest bardzo obszerny. W wymiarze zaawansowanym jest on niezbędny w praktyce zawodowej osób pracujących na stanowiskach np. w działach finansowych lub księgowych przedsiębiorstw. W wymiarze podstawowym pozwala na rozwój m.in. następujących umiejętności systematyzowania informacji finansowych związanych z działalnością przedsiębiorstw;

- Oceny efektów w porównaniu do nakładów;
- Porównywania efektywności różnych źródeł finansowania;
- Oceny wykorzystania majątku przedsiębiorstw;
- Oceny rentowności przedsiębiorstw;
- Analizy danych finansowych przedsiębiorstw.

Sprawozdania finansowe

Jako osoba przedsiębiorcza z pewnością bardzo często zastanawiasz się nad różnymi pomysłami na własny biznes. Niezależnie od szczegółowości tych pomysłów, ważnym punktem takich przemyśleń jest z pewnością kwestia finansów. Współczesne [przedsiębiorstwa](#) nie mogłyby funkcjonować bez specjalnych struktur powołanych w celu prowadzenia ewidencji finansowej. Częściowo wynika to z zapisów prawa i konieczności rozliczania się z instytucjami państwowymi, jak na przykład urzędy skarbowe i Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Jednak ktoś, kto traktuje kwestie finansowe jedynie jako przykry obowiązek, popełnia bardzo duży błąd. Odpowiednio prowadzone rachunki przedsiębiorstwa są bowiem źródłem cennych informacji o jego działalności. Rachunkowość jest systemem ewidencji umożliwiającym zbieranie i przetwarzanie informacji o działalności gospodarczej w ujęciu pieniężnym.

Przykładem tego są informacje gromadzone w [sprawozdaniach finansowych](#), które z definicji są uporządkowanym przedstawieniem sytuacji finansowej, finansowych wyników działalności oraz przepływów środków pieniężnych organizacji. W tym celu tworzy się specjalne dokumenty sprawozdawcze, takie jak: [bilans](#), [rachunek zysków i strat](#) oraz [rachunek przepływów pieniężnych](#).

Pierwszy z tych dokumentów, czyli bilans, podsumowuje informacje o wartości majątku przedsiębiorstwa oraz źródłach jego finansowania. Jest on sporządzany na wybrany dzień, co oznacza, że stanowi on swego rodzaju fotografię sytuacji finansowej.

Rachunek zysków i strat (inaczej rachunek wyników) podsumowuje wybrany okres działalności (np. rok) z punktu widzenia osiąganych przychodów i ponoszonych kosztów. Kategorie te są rozbijane na składowe, co pozwala na ustalenie elementów, które zwiększają lub zmniejszają ostateczny wynik finansowy.

Rachunek przepływów pieniężnych przedstawia podsumowanie przepływów środków pieniężnych w danym przedsiębiorstwie z uwzględnieniem ich źródeł i wykorzystania. Pokazuje zmiany, jakie zaszły w poszczególnych elementach aktywów i pasywów wywołane przez przepływ środków pieniężnych. Dzięki temu można prześledzić kierunki przepływu środków finansowych w przedsiębiorstwie i ocenić jego dalsze perspektywy rozwoju.

Aktywa

W finansach mianem [aktywów](#) określa się zasoby majątkowe kontrolowane przez przedsiębiorstwo lub inną organizację. Kategorię tę wykorzystuje się między innymi w bilansie, gdzie w kategorii aktywów zbiera się informacje o wartości zgromadzonego majątku w rozbiciu na [majątek trwały](#) i [obrotowy](#).

W świetle regulacji prawnych jako aktywa trwałe można uznać tę część majątku, której przewidywany okres użytkowania przekracza jeden rok obrotowy. W praktyce oznacza to, że są to te zasoby, które zużywają się powoli. Są nimi na przykład budynki i nieruchomości, maszyny i linie produkcyjne, znaki towarowe i licencje. Wszystkie one są niezbędne do prowadzenia działalności, ale nie są przerabiane na produkt lub usługę, którą sprzedaje przedsiębiorstwo.

Zgodnie z przepisami prawa do aktywów obrotowych zaliczane są te składowe majątku, których przewidywany okres użytkowania nie przekracza 12 miesięcy. W szczególności będą to [zapasy](#), należności oraz aktywa finansowe o terminie zapadalności do 12 miesięcy.

Pasywa

Pasywa to środki, które posłużyły do finansowania działalności. Inaczej mówiąc są to źródła pochodzenia majątku przedsiębiorstwa, które prezentuje się w bilansie. W praktyce określa się tak środki, które zostały pozyskane z różnych źródeł w celu rozpoczęcia lub kontynuacji działalności gospodarczej. Mogą one mieć postać zasobów pieniężnych, środków produkcji oraz zasobów intelektualnych. Wyróżnia się dwa rodzaje pasywów: [kapitały własne](#) i [kapitały obce](#).

Kapitały własny to w pewnym uproszczeniu środki przekazane do przedsiębiorstwa przez właścicieli oraz wypracowane w trakcie działalności, czyli na przykład zyski z poprzednich lat, które zostały wykorzystane na inwestycje. Cechą szczególną tego źródła finansowania jest to, że nie stanowią one zobowiązania dłużnego, co oznacza, że przedsiębiorstwo nie musi ich oddawać.

Inaczej ma się ta kwestia w przypadku kapitałów obcych. Kapitał obcy jest to kapitał oddany do dyspozycji przedsiębiorstwa na czas określony i po terminie umowy musi być zwrócony. Korzystanie z niego związane jest z określonym kosztem – najczęściej w postaci [odsetek](#). Dawcy kapitału obcego nie mają prawa podejmowania decyzji dotyczących całokształtu funkcjonowania przedsiębiorstwa. Do czasu zwrotu kapitały obce stanowią zobowiązania.

W skład kapitałów obcych zalicza się m.in.:

- kredyty bankowe,
- zobowiązania wobec dostawców,
- zobowiązania z tytułu zaciągniętych pożyczek od różnych osób prawnych lub fizycznych,
- zobowiązania publicznoprawne, np. rozliczenia z budżetem państwa,
- zobowiązania wobec własnych pracowników.

Wszystkie kapitały obce dzielą się na:

- zobowiązania długoterminowe (te których termin spłaty przekracza 12 miesięcy)
- zobowiązania krótkoterminowe (te których termin spłaty nie przekracza 12 miesięcy).

W bilansie rocznym po stronie pasywów umieszcza się [wynik finansowy](#). Jeżeli z rachunków wynika, że wartość zgromadzonych aktywów przewyższa sumę kapitałów własnych i obcych wynik jest pozytywny, czyli przedsiębiorstwo notuje [zysk](#). W przeciwnym przypadku wykazywana jest [strata](#).

Przychody

Przychody to podstawowa kategoria finansowa. Określamy tak wpływy finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwo w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej. W szczególności są to środki uzyskiwane w wyniku sprzedaży produkowanych wyrobów lub świadczonych usług.

W rachunku zysku i strat często wyróżnia się:

- [przychód ze sprzedaży](#) – rozumiany jako wartość sprzedanych wyrobów, robót, usług, towarów i materiałów zgodnie właściwymi dla nich jednostkowymi cenami sprzedaży,
- [przychody operacyjne](#) – przychody z podstawowej działalności przedsiębiorstwa lub innego podmiotu gospodarczego,
- [przychody finansowe](#) – przychody przedsiębiorstwa z operacji finansowych. W szczególności zaliczane są do nich przychody wynikające ze zbycia papierów wartościowych, jeżeli nie są one podstawowym obszarem działalności.

Wielkość przychodów ma wpływ na wynik finansowy. Jeżeli suma przychodów przewyższa koszty ich uzyskania, to wynik jest dodatni, czyli przedsiębiorstwo osiąga [zysk](#). W przeciwnym wypadku w analizowanym okresie odnotowano [stratę](#).

Koszty

Najogólniej rzecz ujmując koszt to wartość majątku zużytego, zakupionych usług obcych i nakładów pracy wykorzystanych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. W rachunku zysków i strat wyróżnia się między innymi:

- [Koszty wytworzenia](#) – wszystkie koszty poniesione w danym okresie sprawozdawczym związane z procesem wytworzenia,
- Koszty ogólne zarządu – obejmujące np. wydatki związane z prowadzeniem administracji,
- Koszty sprzedaży – czyli te związane z prowadzeniem sprzedaży wyprodukowanych dóbr (np. transport),
- [Koszty finansowe](#) – koszty uzyskania przez przedsiębiorstwo przychodów finansowych.

Ponadto w innych zestawieniach często wyróżnia się podział na [koszty stałe](#) i [zmienne](#). Pierwsze z nich to rodzaj kosztów, które są niezależne od wielkości produkcji (nie zmieniają się wraz ze zmianami rozmiarów produkcji i są ponoszone nawet jeżeli przedsiębiorstwo nic nie produkuje). Przykładami kosztów stałych mogą być np. opłaty czynszowe, płace strażników i służb administracyjnych.

Koszty zmienne to rodzaj kosztów, które są uzależnione od wielkości produkcji (zmieniają się wraz ze zmianami rozmiarów produkcji). Przykładami kosztów zmiennych mogą być koszty materiałów wykorzystanych w produkcji, a w przypadku przedsiębiorstw handlowych – koszty zakupu sprzedanych towarów.

Przydatną kategorią są również [koszty przeciętne \(koszty jednostkowe\)](#) – oblicza się poprzez podzielenie całości kosztów przez wielkość produkcji (liczbę jednostek). Pozwala on na ustalenie [marży](#), czyli kwoty oznaczającej, o ile cena sprzedaży przewyższa koszty całkowite w przeliczeniu na jednostkę produktu.

Pogłębiona analiza kosztów uzupełniona o informacje o źródłach przychodów jest cenną wskazówką dla przedsiębiorców. Dzięki niej łatwiej zidentyfikować najbardziej rentowne produkty oraz elementy, które wymagają optymalizacji kosztowej.

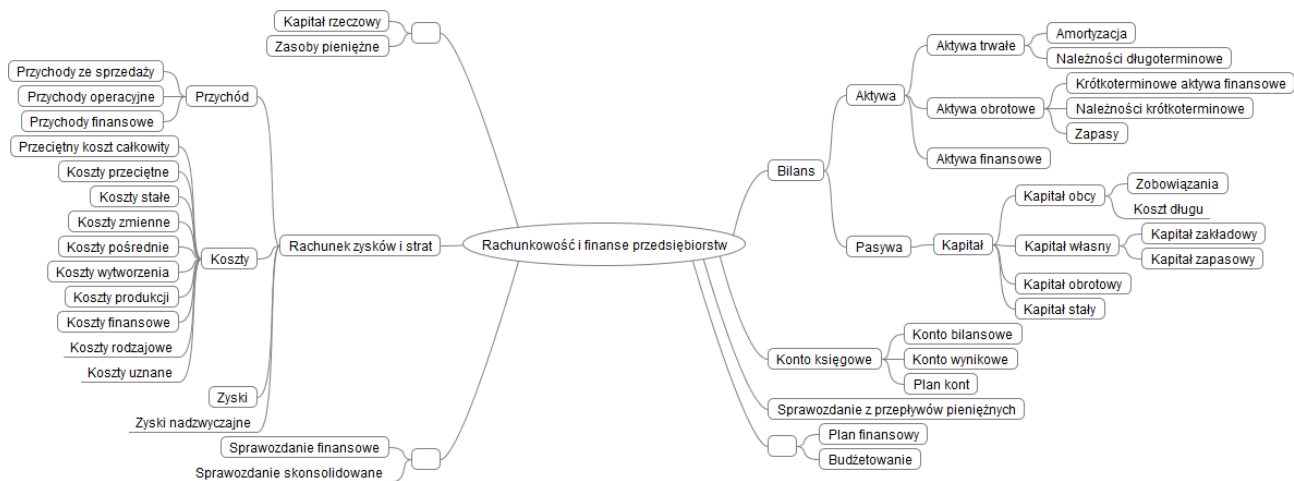
Przepływy pieniężne

Na przedsiębiorstwa można spojrzeć również z punktu widzenia pewnych przepływów finansowych. Działalność gospodarcza wiąże się z uzyskiwaniem i wydatkowaniem środków finansowych. Odzwierciedlają one rzeczywiste kierunki aktywności.

[Sprawozdanie z przepływów pieniężnych](#) (często określane z języka angielskiego cash flow statement) umożliwia analizę tych aktywności w podziale na źródła i kierunki wykorzystania w sferach: operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej. Uważna analiza tych wartości oraz informacji pozwala na ocenę perspektyw przedsiębiorstwa. Na przykład ujemne przepływy w sferze inwestycyjnej mogą oznaczać, że przedsiębiorstwo rozbudowuje swój potencjał produkcyjny, a dodatnie przepływy operacyjne świadczą o rentowności prowadzonej działalności.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

W bilansie przedsiębiorstw znajdziemy informacje o:

1. aktywach i pasywach,
2. przychodach i kosztach,
3. kapitale stałym i kosztach stałych,
4. kapitale pracującym i kosztach zmiennych,

Pyt. 2

Informacje o przepływach z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej znajdziemy w...

Pyt. 3

W pasywach znajdziemy informacje o środkach przekazanych do przedsiębiorstwa przez właścicieli oraz o zyskach wypracowanych we wcześniejszych latach. Środki z obu źródeł tworzą...

Zadanie

Spółki giełdowe mają obowiązek publikowania sprawozdań finansowych w wyznaczonych okresach. Spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie muszą m.in. publikować sprawozdania roczne, w których jest zawarty rachunek zysków i strat. Na stronie GPW wyszukaj trzy dowolne spółki. Następnie na stronach spółek wyszukaj sprawozdań finansowych za ostatni rok. Porównaj podstawowe informacje między spółkami. Która spółka miała najwyższe przychody ze sprzedaży? Która osiągnęła najwyższe zyski?

8. FINANSE PUBLICZNE

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę finansów publicznych. Przedstawiono w niej zagadnienia związane z polityką fiskalną, a w szczególności kształtowaniem budżetu państwa i stanami nierównowagi budżetowej. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 9. Pieniądz i polityka pieniężna; 10. Koniunktura gospodarcza; 11. Handel zagraniczny.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien:

- Wymienić źródła dochodów budżetu państwa;
- Scharakteryzować typy podatków;
- Wyjaśnić różnice między progresywną a liniową skalą podatkową;
- Wskazać zadania finansowane przez budżet państwa;
- Objaśnić pojęcie deficytu budżetowego.

Uzyskana wiedza przyczyni się do rozwoju:

- Umiejętności formułowania samodzielnej oceny kondycji finansów publicznych.

Budżet państwa

Jako osoba przedsiębiorcza powinieneś umieć ocenić stan [finansów publicznych](#). Nawet jeżeli wydaje ci się, że decyzje polityków dotyczące kształtu przyszłego budżetu nie przekładają się na Twoją pozycję (bo np. nie pracujesz w sferze budżetowej), to jesteś w błędzie. Pamiętaj, że gospodarka to system naczyń połączonych, co oznacza, że np. utrzymująca się nierównowaga budżetowa znajdzie swoje odbicie w innych obszarach życia gospodarczego (np. wartości pieniądza, wielkości popytu itp.).

Jednym z przydatniejszych narzędzi do oceny stanu finansów publicznych będzie ocena budżetu państwa.

Budżet państwa to swego rodzaju plan finansowy polityki państwa uwzględniający planowane [dochody](#) i wydatki państwa w okresie roku budżetowego. Jako dochody uwzględnia się m.in.: wpływy z podatków pośrednich i bezpośrednich, dochody niepodatkowe, wpływy z prywatyzacji oraz dochody zagraniczne. Mianem wydatków określa się przepływy środków pieniężnych pochodzących z budżetów podmiotów publicznych przeznaczonych na realizację zadań publicznych, których celem jest zaspokojenie potrzeb publicznych.

Przykładami wydatków publicznych mogą być: inwestycje infrastrukturalne, wydatki na zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego kraju, wydatki na utrzymanie aparatu państwowego, samorządowego oraz wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa, subsydia dla gospodarstw domowych w formie rent i emerytur, dofinansowywanie działalności przedsiębiorstw sektora publicznego.

Na kształt budżetu ma wpływ prowadzona przez państwo [polityka budżetowa](#), czyli działania państwa związane z polityką podatkową i polityką wydatków budżetowych. Jej cele muszą być zgodne z celami polityki gospodarczej i społecznej państwa. W uproszczeniu można powiedzieć, że polityka budżetowa zajmuje się sposobami wykorzystania dochodów i wydatków publicznych do realizacji stojących przed państwem zadań. Dochody i wydatki budżetowe są wykorzystywane do zapewnienia wykonania określonych usług publicznych, zapewnienia rozwoju i ochrony określonych dziedzin i form działalności gospodarczej i realizacji określonych przemian w gospodarce. Budżet państwa jest głównym środkiem realizacji polityki budżetowej.

W praktyce gospodarczej rzadko udaje się w budżecie państwa zrównoważyć wydatki z dochodami. Najczęściej występuje [deficyt budżetowy](#), czyli sytuacja, w której wydatki w budżecie są wyższe niż uzyskiwane dochody w danym okresie rozliczeniowym (roku budżetowym). Rzadszą sytuacją jest nadwyżka budżetowa (czyli przewaga dochodów nad wydatkami).

Deficyt budżetowy

Deficyt budżetowy, zwany także mniej elegancko „dziurą budżetową”, to sytuacja, w której zaplanowane wydatki nie znajdują pokrycia we wpływających do budżetu dochodach. Jeżeli wystąpi deficyt budżetowy państwo podejmuje działania, żeby przywrócić równowagę. W pierwszej kolejności dokonuje przeglądu wydatków (czy wszystkie zapisane w budżecie rzeczywiście muszą zostać poniesione), a jeśli to nie skutkuje, musi pożyczyć pieniądze od innych podmiotów (np. emitując obligacje lub zaciągając pożyczki krajowe lub zagraniczne).

Na skalę [nierównowagi fiskalnej](#) mają wpływ [cykl koniunkturalny](#) oraz czynniki systemowe, strukturalne (m.in. polityka podatkowa, mechanizmy indeksacyjne wydatków publicznych, ramy instytucjonalne sektora finansów publicznych, w tym reguły fiskalne).

Nieznaczny deficyt w krótkim okresie nie stanowi dla państwa większego problemu – zazwyczaj znajdują się chętni, aby pożyczyć państwu pieniądze (warto pamiętać, że pieniądze pożyczone państwu nie będą mogły finansować rozwoju prywatnych przedsiębiorców) – ale utrzymujący się przez dłuższy czas większy deficyt budżetowy i nie podjęcie przez rządzących odpowiednich działań może doprowadzić do zwiększania długu publicznego, a to z kolei niesie za sobą negatywne następstwa dla całej gospodarki.

Przy zbyt wysokim deficycie budżetowym państwo może podejmować różne działania, których celem będzie zmniejszenie nierównowagi budżetowej, między innymi poprzez zmiany we wpływach (np. zmiany podatków) i wydatkach państwa (np. ograniczając subwencje, inwestycje państwowe). W skrajnym przypadku, jeżeli deficyt budżetowy będzie przez dłuższy czas na wysokim poziomie, państwa będące członkami Unii Europejskiej mogą zostać objęte [Procedurą Nadmiernego Deficytu](#). Jest to procedura postępowania w przypadku przekroczenia przez państwo członkowskie Unii Europejskiej następujących kryteriów dyscypliny budżetowej:

- 3 % dla stosunku planowanego lub rzeczywistego deficytu publicznego do [produktu krajowego brutto](#) wyrażonego w cenach rynkowych,
- 60 % dla stosunku zadłużenia publicznego do produktu krajowego brutto wyrażonego w cenach rynkowych.

Dług publiczny

Jeżeli państwo zamiast ograniczania wydatków i zmniejszania „dziury budżetowej” chętniej będzie pożyczalo pieniądze na realizowane polityki publiczne, to będzie to prowadziło do powiększania się długu publicznego. Dług publiczny to w uproszczeniu nominalne zadłużenie podmiotów [sektora finansów publicznych](#), ustalone po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora (skonsolidowane zadłużenie brutto), zaciągnięte z następujących tytułów:

1. papiery wartościowe opiewające wyłącznie na świadczenia pieniężne (poza papierami udziałowymi),
2. pożyczki (w tym papiery wartościowe, których zbywalność jest ograniczona),
3. kredyty,
4. przyjęte depozyty,
5. zobowiązania wymagalne (tzn. zobowiązania, których termin płatności minął, a które nie zostały przedawnione lub umorzone).

Całkowite zadłużenie państwa można wyrażać podając sumę zadłużenia. Ale w praktyce takie podejście niewiele mówi osobom nie mającym na co dzień styczności z ekonomią (trudno określić, czy takie zadłużenie jest duże czy małe, a tym samym, czy jest bezpieczne dla stabilności finansów publicznych w przyszłości). Z tego też powodu częściej podaje się dług publiczny jako sumę zadłużenia w odniesieniu do PKB (o tym mierniku dowiesz się więcej w rozdziale 10).

Za względnie bezpieczną wartość zadłużenia publicznego w stosunku do PKB uznaje się zadłużenie nie przekraczające 60% PKB (wartość zapisana w polskiej Konstytucji).

Podatek

Zarabianie pieniędzy – m.in. wskutek prowadzenia działalności gospodarczej – wiąże się z koniecznością płacenia podatków. Podatki są głównym źródłem finansowania działalności państwa. Jako osoba przedsiębiorcza musisz znać podstawowe rodzaje podatków po to, żeby wiedzieć jakie masz obowiązki wobec państwa (za co zapłacisz podatek), ale też żeby – jeżeli masz możliwość wybrania formy opodatkowania – wybrać jego najkorzystniejszą formę.

Podatek to obowiązkowe świadczenie pieniężne pobierane przez państwo. Z podatków państwo finansuje zadania publiczne (takie jak np. finansowanie rozwoju infrastruktury, wojska, policji, oświaty, służby zdrowia itp.) Obowiązkowość świadczenia oznacza, że nie można się uchylić od obowiązku zapłacenia podatku (istnieje przymus prawny płacenia podatków). Świadczenie pieniężne oznacza, że podatek płacimy pieniędzmi (np. przelewem do urzędu skarbowego), a nie np. towarami lub usługami (np. odpracowując należny podatek wykonując bezpłatnie pracę na rzecz państwa).

Podatki dzielą się na:

- Podatki bezpośrednie – czyli takie, które są nakładane na dochód lub majątek podatnika, np. podatek dochodowy od osób fizycznych (czyli popularny PIT), podatek dochodowy od osób prawnych (CIT), podatek gruntowy czy podatek spadkowy;
- Podatki pośrednie – nakładane na przedmiot spożycia, np. VAT (czyli podatek od wartości dodanej albo inaczej podatek od towarów i usług, który jest ponoszony przez ostatecznego odbiorcę dobra w momencie jego zakupu (producenci i pośrednicy mają możliwość odliczenia VAT-u na ściśle określonych zasadach regulowanych przez prawo podatkowe), akcyza – nakładana przez państwo na wybrane towary luksusowe, np. kosmetyki, perfumy, samochody, dobra szkodliwe (np. wyroby tytoniowe, alkohol) lub dobra produkowane z surowców, które się wyczerpują (np. benzyna, energia elektryczna).

Ważne są również zasady naliczania podatków. Możemy tutaj wyróżnić trzy podstawowe systemy:

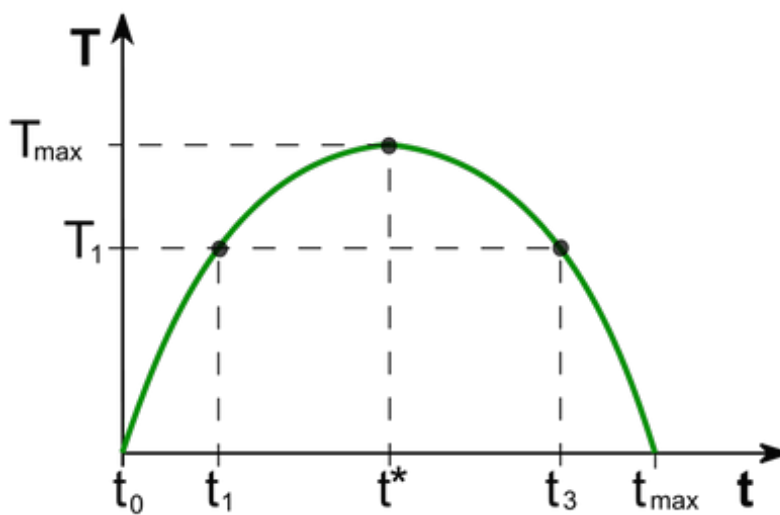
Podatek	Zasada naliczania
progresywny	Wraz ze wzrostem dochodów coraz większa ich część jest przeznaczana na podatek, np. 18%, następnie 32% (przekroczenie progu podatkowego może skutkować naliczeniem wyższego podatku tylko od części przewyższającej wielkość progu – tak, jak w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce) lub od całej sumy dochodów.
liniowy	Niezależnie od wielkości dochodów, na podatek przeznaczona jest ta sama ich część, np. 19%.
pogłówny	Niezależnie od wielkości dochodów płaci się tę samą, stałą kwotę, np. 1000 USD.

Polityka podatkowa

Znasz już podstawowe rodzaje podatków. Aby lepiej zrozumieć, czym kieruje się państwo ustalając wysokość podatków, musisz poznać podstawowe zasady polityki podatkowej.

Polityka podatkowa to polityka, której przedmiotem jest kształtowanie systemu i metod podatkowych w celu zapewnienia [dochodów budżetowi państwa](#) na realizację zadań. Polityka podatkowa to ogół decyzji państwa w zakresie opodatkowania obywateli i przedsiębiorstw. Jej istotnym elementem jest dążenie do osiągnięcia wysokiej efektywności w ściąganiu podatków. Innymi słowy polityka podatkowa określa cele poboru podatków oraz sposoby ich realizacji. Oczywiście zapewnienie odpowiednich dochodów budżetowych, czyli tzw. funkcja fiskalna to podstawowa funkcja podatków, ale nie jedyna. Dzięki podatkom państwo może zachęcać podatników do określonych zachowań (np. zachęcać do rzucenia palenia przez podniesienie akcyzy na papierosy lub zachęcać przedsiębiorstwa do inwestycji – przez systemy odliczeń i ulg). Może też decydować, w jaki sposób zostanie rozdzielony [dochód narodowy](#).

Mimo różnych celów, którym służą podatki, państwo nie może bezkarnie zwiększać obciążeń podatkowych. Jeżeli będzie zbyt chciwe i nałoży za wysokie podatki, część podatników zrezygnuje z dochodów (powstrzymując się od opodatkowanej aktywności) lub przejdzie do szarej strefy. Zależność tę opisuje tzw. [krzywa Laffera](#), czyli koncepcja teoretyczna, opracowana w połowie lat 70. XX wieku (1974) przez amerykańskiego ekonomistę Arthura Laffera. Laffer za pomocą krzywej przedstawił zależność między stawką opodatkowania dochodów a dochodami budżetowymi państwa z tytułu podatków. Krzywa Laffera bywa używana jako argument za zmniejszeniem podatków.

Wzrost stopy opodatkowania początkowo skutkuje wzrostem wpływów budżetowych z podatków, ale po przekroczeniu pewnego poziomu wpływy te spadają.

T - dochód dla budżetu państwa;

t - stawka opodatkowania;

t^* - stawka opodatkowania maksymalizująca wpływy do budżetu; stopy t_1 i t_3 dają takie same wpływy budżetowe

Grafika - źródło Wikipedia, CC-BY-SA.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Budżet państwa sporządzany jest na:

1. 1 rok (budżetowy),
2. 2 lata,
3. całą kadencję parlamentu,
4. 5 lat.

Pyt. 2

Zgodnie z krzywą Laffera zwiększanie stawki podatkowej:

1. może doprowadzić do zwiększenia wpływów budżetowych, ale może również doprowadzić do ich zmniejszenia,
2. zawsze doprowadzi do zwiększenia wpływów budżetowych,
3. nie ma przełożenia na wysokość wpływów budżetowych,
4. zawsze doprowadza do zmniejszenia wpływów budżetowych.

Pyt. 3

Państwo, które chce pobudzić w interwencyjny sposób popyt wewnętrzny będzie:

1. zwiększało podatki,
2. reglamentowało sprzedaż,
3. ograniczało swoje wydatki,
4. zwiększało wydatki budżetowe.

Zadanie

Zastanów się, jakie cechy powinien posiadać idealny system podatkowy?

9. PIENIĄDZ I POLITYKA PIENIĘŻNA

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w zagadnienie polityki pieniężnej oraz cech i specyfiki pieniądza. Treści te są silnie związane z tematyką poruszaną w następujących rozdziałach: 2. Oszczędzanie; 3. Inwestowanie; 4. Banki; 5. Kredyty; 6. Finansowanie działalności.

Na tle problematyki ujętej w powyższych częściach, w niniejszej sekcji dokonano doboru i opracowania haseł ukazujących makroekonomiczny kontekst funkcjonowania systemu bankowego i obiegu pieniężnego.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł oraz materiałami powiązanymi niniejszej kategorii użytkownik powinien wiedzieć:

- Czym jest pieniądz, jaką rolę pełni w gospodarce i jakie występują jego rodzaje;
- Jaką rolę pełni bank centralny oraz jak jego decyzje wpływają na gospodarkę;
- Czym jest polityka pieniężna;
- Czym jest inflacja oraz jakie są jej przyczyny i rodzaje.

Uzyskana wiedza, wynikająca z pracy ze wskazanymi materiałami, jest elementem kształtowania umiejętności niezbędnych w praktyce gospodarki rynkowej. Treści niniejszej części w szczególności wspierają rozwój:

- Umiejętności oceny wpływu polityki monetarnej na funkcjonowanie gospodarki;
- Umiejętności interpretacji kluczowych danych statystycznych opisujących gospodarki, jak np. wskaźniki cen, zmiany stóp procentowych propozycji działań w sferze polityki gospodarczej.

Pieniądz

Każdy człowiek funkcjonujący we współczesnym społeczeństwie, ma świadomość, że [pieniądz](#) stanowi bardzo ważny element systemu gospodarczego. Bez pieniędzy nie byłoby możliwe prowadzenie globalnej wymiany handlowej. Jako osoba przedsiębiorcza na pewno rozumiesz, że to oznacza, że bez wynalezienia pieniądza, który pośredniczy w tej wymianie, nie doszłoby do rozwoju gospodarczego.

Ekonomiści wyróżniają cztery podstawowe funkcje pieniądza:

- **środek wymiany** – bez pieniądza wymiana efektów pracy między ludźmi byłaby bardzo ograniczona. Jak możesz to zaobserwować na co dzień, w gospodarce wykorzystującej pieniądza, ludzie mogą wykonywać dowolną pracę, a swoje potrzeby zaspokajają poprzez zakup wybranych usług i produktów, które są wytwarzane przez innych. Za pracę otrzymują wynagrodzenie w formie pieniężnej, która następnie służy m.in. do płacenia za zakupy. W ten sposób pieniądza pośredniczy w wymianie dóbr między ludźmi. Jeżeli wyobrazisz sobie gospodarkę, w której pieniędzy by nie było, to okaże się, że w wielu wypadkach ta wymiana nie byłaby możliwa.
- **miernik wartości** – pieniądze umożliwiają wycenę produktów oraz usług. Dzięki nim możliwe jest również ustalenie, ile warta jest wykonywana przez ludzi praca. Jeżeli chcesz dowiedzieć się, w jaki sposób dochodzi do tej wyceny, zajrzyj do rozdziału 1 opisującego mechanizm rynkowy.
- **środek płatniczy** – pieniądza umożliwia regulowanie zobowiązań w innym czasie niż następuje otrzymanie towaru lub skorzystanie z usługi. Dzięki pieniądzom możliwe jest również łatwiejsze transferowanie środków.
- **środek tezauryzacji** – pieniądze są wygodną formą gromadzenia majątku. W gospodarce bez pieniądza nadwyżki wypracowane przez ludzi musiałby być przechowywane w formie dóbr materialnych, które są bardziej podatne na zniszczenie i trudniejsze w przechowywaniu. Dzięki pieniądzom łatwiej jest zatem oszczędzać osobom przedsiębiorczym.

Jak widzisz pieniądza pełni wiele przydatnych ról i nie powinno nikogo dziwić, że został wynaleziony w trakcie rozwoju cywilizacyjnego. Warto jednak, abyś wiedział/a, że nie od razu przybrał formę, którą dziś znamy.

Na początku ludzkość w funkcji zbliżonej do pieniądza wykorzystywała [płacidła](#), czyli przedmioty, które miały swoje podstawowe funkcje służące zaspokojeniu potrzeb ludzi, a dodatkowo umożliwiały płacenie. Były nimi np. siekierki, sól, futra, skóry, muszki. Początkowo wartość płacidła związana była przede wszystkim z wartością użytkową samego przedmiotu, ale z czasem (w miarę upowszechniania się) ich wartość zależała w większym stopniu od użyteczności jako powszechnie akceptowanego [środka płatniczego](#). Z ubiegiem czasu okazało się, że najlepiej taką funkcję spełniały metale szlachetne, jak np. złoto i srebro, ponieważ są one niezwykle odporne na zniszczenie, a dodatkowo bardzo cenne.

To dlatego pierwsze pieniądze, które miały kształty monet były zrobione z drogocennych kruszców. Taki stan rzeczy utrzymywał się przez wieki. W Europie dopiero w renesansie pojawiły się pierwsze banknoty, które miały pokrycie w złocie lub srebrze. Ich wartość wynikała z faktu, że stanowiły one dokument upoważniający do pobrania określonej ilości metalu szlachetnego. Z tą praktyką zerwano ostatecznie w XX w.

Od tamtego czasu posługujemy się [pieniądem fiducyjnym](#), co oznacza, że nie ma on pokrycia w dobrach naturalnych. Wartość takiego pieniądza zależy wyłącznie od zaufania ludzi i chęci wykorzystywania go w życiu gospodarczym. Stąd tak duże znaczenie ma instytucja [banku centralnego](#), który prowadzi politykę pieniężną, mającą duży wpływ na wartość pieniądza.

W ostatnim czasie dodatkowo upowszechniła się cyfrowa forma płatności. Było to możliwe dzięki powstaniu nowej odmiany pieniądza, czyli [pieniądza elektronicznego](#). Jest on zapisem cyfrowym, który odpowiada wartości pieniężnej.

Inflacja

Inflacja jest zjawiskiem nierozzerwalnie związanym z pieniędzmi. Wskazuje na to już najprostsza definicja tego pojęcia, która mówi, że jest ona procesem wzrostu przeciętnego poziomu cen w gospodarce. Skutkiem tego jest nic innego, jak spadek [siły nabywczej](#) pieniądza krajowego. Oznacza to w praktyce, że w sytuacji inflacji, za tę samą ilość pieniędzy po pewnym czasie będziesz mógł/mogła kupić mniej towarów.

Ekonomiści wyróżniają wiele rodzajów inflacji. Ze względu na przyczyny można wyróżnić m.in.:

- [inflację kosztową](#) – która jest wzrostem cen dóbr wynikającym ze wzrostu kosztów ich wytwarzania. Szczególnym przykładem może być [inflacja płacowa](#), kiedy ceny rosną ze względu na wzrost wynagrodzeń pracowników, co przedsiębiorstwa próbują sobie zrekompensować poprzez wzrost cen produktów. Innym przykładem jest [inflacja importowana](#), która może wystąpić np. gdy rośnie cena ropy naftowej będącej podstawowym surowcem energetycznym, co przekłada się na koszty wytwarzania w wielu branżach;
- [inflację popytową](#) – która oznacza wzrost cen wynikając z większego popytu w całej gospodarce;
- [inflację monetarną](#) – która wynika ze zwiększenia podaży pieniądza ponad istniejący na niego popyt.

Ze względu na tempo wzrostu cen wyróżnia się:

- inflację pełzającą – czyli wzrost cen nie przekraczający 5% w skali rocznej,
- inflację kroczącą – czyli wzrost cen od 5 do 10% w skali rocznej,
- inflację galopującą – czyli wzrost cen według stopy dwucyfrowej,
- [hiperinflację](#) – czyli miesięczny wzrost cen przekracza 50%, a często sięgający wartości ponad czterocyfrowych.

Ekonomiści uznają inflację pełzającą, jako zjawisko normalne i nie przynoszące negatywnych skutków dla gospodarki. Na wyższych poziomach negatywne skutki są znacznie bardziej zauważalne. Jeżeli ceny zmieniają się szybko, wtedy wpływa to na koszty działania w gospodarce – producenci muszą m.in. często zmieniać swoje cenniki, a kupujący poświęcają więcej czasu na poszukiwanie dostawcy o najniższych cenach. Szczególnie negatywne są efekty działania hiperinflacji, w której ceny np. podwajają się co kilka dni. W takiej sytuacji nikomu nie opłaca się trzymać lokalnej waluty – ludność się jej wyzbywa.

Warto również, abyś wiedział/a, że przeciwnym zjawiskiem do inflacji jest [deflacja](#), którą definiuje się jako długotrwały spadek przeciętnego poziomu cen w gospodarce, przekładający się na wzrost siły nabywczej pieniądza. W warunkach deflacji za tę samą ilość pieniędzy po pewnym czasie można kupić więcej towarów i usług.

Bank centralny i system bankowy

Jak już wiesz na straży wartości pieniądza stoi [bank centralny](#). Jest to instytucja odpowiedzialna za funkcjonowanie [systemu bankowego](#) oraz prowadzenie [polityki monetarnej](#). Funkcję tę w Polsce sprawuje [Narodowy Bank Polski](#). W [strefie euro](#) również istnieje bank centralny – jest nim [Europejski Bank Centralny](#).

Jednym z podstawowych zadań Narodowego Banku Polskiego jest [emisja pieniądza](#) – czyli wprowadzanie pieniądza do obiegu. W praktyce odbywa się to najczęściej za pośrednictwem banków komercyjnych, które – przy wykorzystaniu odpowiednich papierów wartościowych – są zasilane w fundusze, które w dalszej kolejności trafiają do obiegu.

NBP odpowiada za stabilność narodowego pieniądza, dba również o stabilność systemu finansowego i rozwój systemu płatniczego w Polsce. Do innych ważnych zadań zalicza się obsługę operacji Skarbu Państwa, zarządzanie rezerwami dewizowymi oraz działalność edukacyjną i informacyjną.

Na system bankowy składają się również banki komercyjne, które prowadzą rozliczenia osób fizycznych i przedsiębiorstw oraz oferują im różnego rodzaju produkty bankowe. Istotną częścią ich działalności jest udzielanie kredytów (po więcej szczegółów zajrzyj do rozdziału dot. kredytów). W Polsce oraz w wielu innych krajach świata istnieją specjalne instytucje [nadzoru bankowego](#). Monitorują one działalność banków komercyjnych w celu zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa sektora bankowego. Nadzór bankowy działa w interesie klientów banków, czuwając nad przestrzeganiem przez banki prawa bankowego i innych przepisów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych przez bank depozytów. Nadzór bankowy w Polsce jest sprawowany przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Polityka monetarna (pieniężna)

W praktyce gospodarczej przyjęło się określać hasłem polityka monetarna (lub zamiennie pieniężna) tę część działań banku centralnego, które mają na celu zapewnienie stabilności cen, czyli niskiej inflacji. Jednym z podstawowych celów polityki pieniężnej jest oddziaływanie na poziom [podaży pieniądza](#).

W najprostszym ujęciu podażą pieniądza można określić jego ilość w obiegu. Obejmuje to gotówkę, wkłady oszczędnościowe, wkłady terminowe oraz inne wysoce płynne [aktywa finansowe](#).

Jednym z podstawowych narzędzi polityki pieniężnej Narodowego Banku Polskiego są stopy procentowe. Określając ich wysokość NBP wpływa na wysokość stóp procentowych rynku międzybankowego, a tym samym na oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach komercyjnych. W ten sposób może zwiększać lub zmniejszać ilość pieniądza w obiegu.

Do [podstawowych stóp procentowych NBP](#) należą:

- [stopa referencyjna](#),
- [stopa lombardowa](#),
- [stopa depozytowa](#),
- [stopa redyskontowa \(redyskonta weksli\)](#).

Narodowy Bank Polski ustala również poziom [rezerwy obowiązkowej](#). Jest to rezerwa, jaką instytucje kredytowe są zobowiązane utrzymywać w banku centralnym. Rezerwa obowiązkowa w Polsce jest częścią środków pieniężnych banków, zgromadzonych na ich kontach i pochodzących z depozytów. Im wyższe rezerwy muszą utrzymywać banki, tym mniejsza podaż pieniądza.

Jeszcze jednym istotnym instrumentem polityki pieniężnej banku centralnego są [operacje otwartego rynku](#). Polegają one na zakupie lub sprzedaży [papierów wartościowych](#) oraz [bonów pieniężnych](#) emitowanych na własny rachunek przez bank centralny. Poprzez ich sprzedawanie i kupowanie bank centralny wpływa na płynność i zdolność emisyjną banków komercyjnych, wysokość stóp procentowych oraz efektywność funkcjonowania rynku pieniężnego. Operacje otwartego rynku są skutecznym instrumentem wykorzystywanym do regulowania podaży pieniądza.

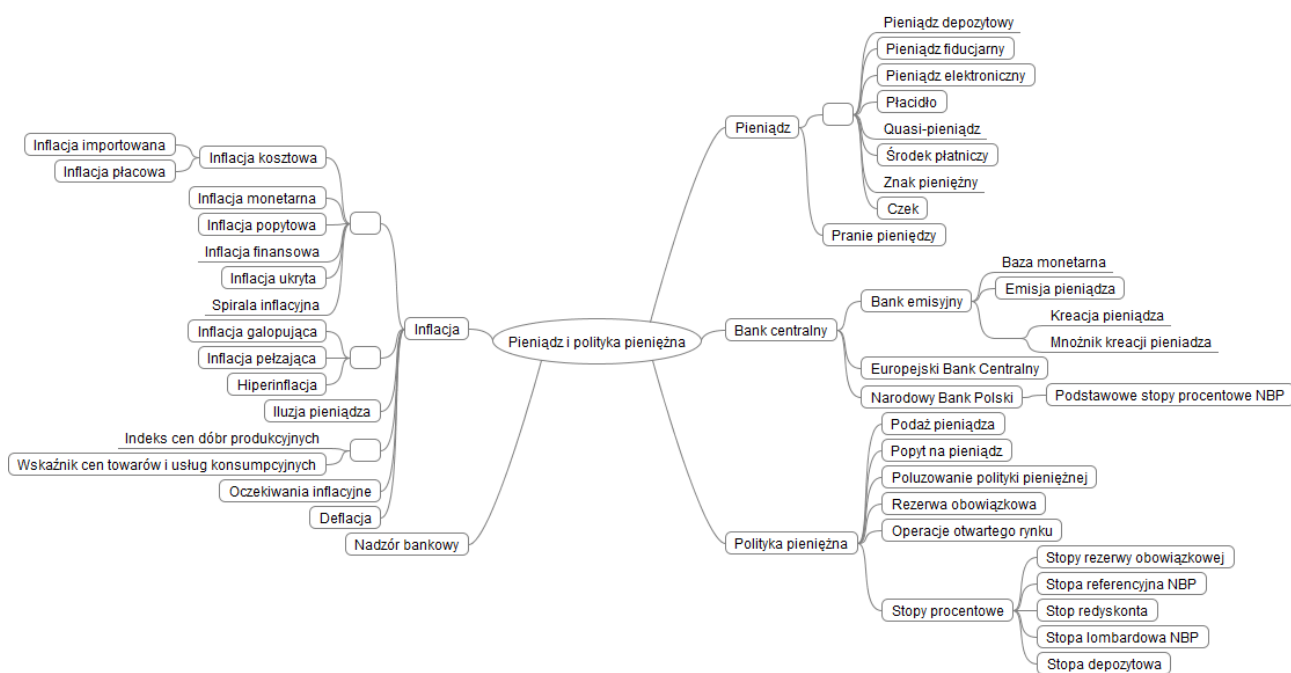
Na tym tle działania banku centralnego w ramach polityki monetarnej można w najprostszym ujęciu podzielić na:

- Politykę restrykcyjną (twardą), której celem jest zmniejszanie podaży pieniądza poprzez np. sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku, podwyższanie stóp procentowych, zwiększenie poziomu rezerwy obowiązkowej – jest to polityka antyinflacyjna.
- Politykę ekspansywną (miękką), której celem jest zwiększanie podaży pieniądza poprzez np. zakup papierów wartościowych na otwartym rynku, obniżanie stóp procentowych, obniżanie poziomu rezerwy obowiązkowej.

Jak widzisz NBP ma wiele narzędzi umożliwiających kształtowanie polityki monetarnej, co wpływa na wartość naszej waluty oraz stabilność prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Gdy ceny w gospodarce spadają, mamy do czynienia z:

1. deflacją,
2. inflacją,
3. hiperinflacją,
4. inflacją pełzającą.

Pyt. 2

Rolę banku centralnego i banku emisyjnego w Polsce pełni...

Pyt. 3

Jeżeli bank centralny prowadzi politykę antyinflacyjną oznacza to, że prowadzi ekspansywną czy restrykcyjną politykę pieniężną?

Zadanie

Główny Urząd Statystyczny oblicza wskaźniki inflacji (CPI) dla polskiej gospodarki. Na stronie urzędu wyszukaj informację o CPI za ostatni kwartał i rok. Na tej podstawie określ, czy w Polsce mamy do czynienia z: deflacją, inflacją pełzającą, inflacją galopującą, czy hiperinflacją?

10. KONIUNKTURA GOSPODARCZA

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę koniunktury gospodarczej. Przedstawiono w niej zagadnienia związane z konstrukcją mierników koniunktury (i ich porównywalnością) oraz zjawiskami cyklu koniunkturalnego. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 1. Mechanizm rynkowy; 5. Inwestowanie; 8. Finanse publiczne; 9. Pieniądz i polityka pieniężna.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien:

- Wiedzieć jakie są podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego i czym się różnią;
- Scharakteryzować zjawisko rozwoju gospodarczego;
- Wskazać czynniki sprzyjające wzrostowi gospodarczemu;

Uzyskana wiedza przyczyni się do kształtowania umiejętności niezbędnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej:

- Oceny fazy cyklu koniunkturalnego, w którym znajduje się gospodarka;
- Porównywania sytuacji poszczególnych gospodarek.

Cykl koniunkturalny

Obserwując różne procesy gospodarcze z pewnością zauważysz, że na przestrzeni lat gospodarka podlega różnym wahaniom. Zdarzają się okresy, w których następuje szybszy rozwój i zdarzają się okresy spowolnienia. Ważne jest, żebyś wiedział/a z czego to wynika i czego w danej fazie wahań możesz się spodziewać. Będziesz mniej zaskoczona/y, gdy opisywane zjawiska wystąpią i jest mniejsza szansa, że jako przedsiębiorca popełnisz błędy związane z niedostosowaniem się do fazy cyklu koniunkturalnego.

Cykl koniunkturalny to następujące po sobie okresy spadku i wzrostu koniunktury przy utrzymującym się długookresowym trendzie wzrostu gospodarczego. Cykle koniunkturalne powtarzają się co kilka lat, a ich czas trwania jest zróżnicowany. W klasycznym ujęciu wyróżnia się cztery fazy w cyklu koniunkturalnym: rozkwit, załamanie, dno kryzysu i ożywienie.

W fazie rozkwitu następuje wzrost optymizmu – a tym samym rośnie popyt konsumentów i inwestorów, powstają nowe przedsiębiorstwa, rośnie produkcja i wzrasta zatrudnienie. Jeżeli wzrost jest zbyt szybki, to z czasem występuje [zjawisko przegrzania gospodarki](#) – zaczynają pojawiać się niedobory czynników wytwórczych: wykwalifikowanych pracowników, nieruchomości, ziemi, maszyn. Reakcją na niedobór czynników produkcji jest wzrost ich cen, a za tym idzie wzrost kosztów produkcji i wzrost cen produktów. Ponieważ produkcja nie nadąza za szybkim wzrostem popytu, wzrastają ceny i szybko rośnie [inflacja](#).

Kiedy popyt przestaje rosnać, na rynku rozpoczyna się [recesja](#) (załamanie, kryzys). Rozkręcona produkcja nie zwalnia, ale na oferowane produkty trudno znaleźć klientów. W konsekwencji rosną zapasy niesprzedanych produktów, co dodatkowo zwiększa koszty producentów. Reakcją przedsiębiorstw w pierwszej kolejności jest ograniczenie inwestycji, a następnie produkcji, a z czasem redukcja zatrudnienia i wynagrodzeń. To przekłada się na spadek dochodów ludności, pogłębia nastroje pesymistyczne i w konsekwencji bardziej zwiększa spadek popytu, aż do wystąpienia depresji, czyli dna kryzysu. Depresja ma miejsce wtedy, kiedy wskaźniki aktywności gospodarczej osiągają najniższy poziom w cyklu, a przedsiębiorstwa masowo bankrutują (wyprzedają niesprzedane towary, co doprowadza do spadku cen, a rosnące bezrobocie przyczynia się do spadku wynagrodzeń). To z kolei jest podstawą do ożywienia – niskie ceny zachęcają kupujących, niskie płace zachęcają przedsiębiorców do zwiększania zatrudnienia i znowu pojawiają się nastroje optymistyczne.

We współczesnych gospodarkach występują przede wszystkim dwie fazy cyklu: spadek koniunktury oraz faza ekspansji.

Ocena fazy cyklu koniunktury wymaga stosowania [barometrów koniunktury](#), czyli narzędzi analizy ekonomicznej, dzięki którym można obserwować bieżące wahania koniunktury i które umożliwiają prognozowanie zmian w gospodarce.

Jednym z powszechniej wykorzystywanych jest pomiar [PKB](#).

Produkt krajowy brutto (PKB)

Produkt Krajowy Brutto to jeden z podstawowych mierników dochodu narodowego stosowanych w rachunkach narodowych. PKB opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasu (najczęściej w ciągu roku). Kryterium geograficzne jest jedyne i rozstrzygające.

Nie ma znaczenia pochodzenie kapitału, własność przedsiębiorstw itp., co oznacza, że do polskiego PKB będzie wliczana wartość produkcji finalnej wytworzonej na terenie Polski również przez fabryki należące do zagranicznych koncernów.

Aby móc porównywać zmiany PKB musimy rozróżnić [dochód nominalny](#) od [dochodu realnego](#).

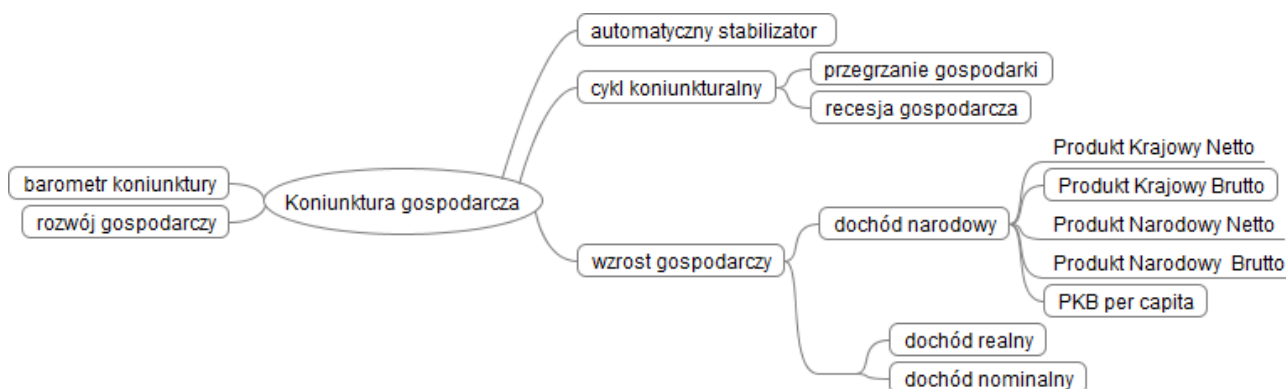
Dochód nominalny to wartość dochodu wyrażonego w pieniądzu, odnoszącego się do bieżącej wielkości dochodu bez uwzględnienia wpływu innych czynników, np. inflacji. Porównywanie PKB w ujęciu nominalnym nie pozwala nam określić, czy gospodarka w analizowanych latach się rozwinęła (bo wzrost może wynikać ze wzrostu cen).

Znacznie lepszym miernikiem jest dochód realny, czyli dochód nominalny skorygowany o poziom inflacji.

Jednym z najczęściej stosowanych mierników wzrostu gospodarczego jest [PKB per capita](#) (od Produkt Krajowy Brutto i łac. per capita – na głowę). Oblicza się go, dzieląc wartość PKB (produktu krajowego brutto) tego państwa przez liczbę jego mieszkańców.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Faza ożywienia charakteryzuje się:

1. spadkiem zatrudnienia,
2. wzrostem bezrobocia,
3. spadkiem produkcji,
4. żadna z powyższych odpowiedzi nie jest dobra.

Pyt. 2

PKB per capita oznacza:

1. PKB w przeliczeniu na dolary amerykańskie,
2. PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
3. PKB w przeliczeniu na jednego zatrudnionego w gospodarce,
4. PKB w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo prywatne.

Pyt. 3

Stabilizacja przebiegu cyklu koniunkturalnego polega na:

1. zwiększeniu dynamiki wahań koniunktury,
2. zwiększeniu dynamiki wzrostu PKB,
3. zmniejszeniu głębokości faz spadkowych,
4. żadna z powyższych odpowiedzi nie jest dobra.

Zadanie

Jakie wady ma PKB jako miernik wzrostu gospodarczego? Jakie inne mierniki można by wykorzystać by zmierzyć dobrobyt w danym społeczeństwie (i porównać z wynikami uzyskanymi w innych państwach)?

11. HANDEL ZAGRANICZNY

W niniejszej części zostały zebrane hasła wprowadzające w tematykę handlu zagranicznego. Przedstawiono w niej zagadnienia związane z kształtowaniem bilansu płatniczego oraz kursu walutowego. Wybrane treści stanowią bazę niezbędną do zrozumienia problemów omawianych przez hasła przyporządkowane do innych kategorii – w szczególności dotyczy to rozdziałów: 8. Finanse publiczne; 9. Pieniądz i polityka pieniężna; 10. Koniunktura gospodarcza.

Wiedza i umiejętności

Po zapoznaniu się z treścią haseł użytkownik powinien wiedzieć:

- Jakie są składowe bilansu płatniczego;
- Co decyduje o kursie walutowym (w różnych systemach kursów walutowych).

Uzyskana wiedza przyczyni się do kształtowania umiejętności niezbędnych w praktyce ekonomicznej gospodarki rynkowej, np.:

- Umiejętności oceny wpływu zmian kursów walutowych na funkcjonowanie różnych podmiotów gospodarczych oraz osobistą sytuację obywateli.

Bilans płatniczy

Jeśli myślisz o rozwijaniu swojej przedsiębiorczości i zamierzasz prowadzić własną działalność gospodarczą, to prawdopodobnie po jakimś czasie nawiążesz współpracę z zagranicznymi klientami, dostawcami lub innymi podwykonawcami. Przy postępującej globalizacji myślenie o rozwijaniu działalności także poza granicami jednego kraju staje się nieuniknione. A to z kolei powoduje, że otwarcie gospodarek na wymianę międzynarodową wymaga poznania sposobów, w jaki stosunki gospodarcze z innymi państwami przekładają się na gospodarki poszczególnych krajów. Jednym z takich narzędzi jest bilans płatniczy.

Jest to zestawienie, które uwzględnia wszystkie typy powiązań gospodarki danego państwa z podmiotami zagranicznymi. W bilansie płatniczym znajdują się zarówno [transakcje](#) finansowe, jak i transakcje niefinansowe. W związku z tym analiza poszczególnych pozycji bilansu pozwala nie tylko określić, czy dane państwo więcej [eksportuje](#), czy [importuje](#), ale również pozwala ocenić stopień powiązań gospodarki danego kraju z ogólnosiwiatowym systemem finansowym: czy dane państwo więcej pozyskuje inwestycji zagranicznych, czy też jaki jest stan zadłużenia państwa u podmiotów zewnętrznych. Saldo bilansu płatniczego dostarcza informacji o dominującym kierunku transakcji. Sama wielkość poszczególnych składników bilansu dostarcza informacji o stopniu [otwarcia danej gospodarki](#) na wymianę międzynarodową.

Bilans płatniczy kraju jest sporządzany w oparciu o zestawienia miesięczne, kwartalne oraz roczne. Polski bilans płatniczy uwzględnia przepływy transakcji przeprowadzane we wszystkich walutach, ale zestawienia są sporządzane w przeliczeniu na złote, euro i dolary amerykańskie. Instytucją, która przygotowuje zestawienia wszystkich pozycji bilansu płatniczego jest [Narodowy Bank Polski](#).

Struktura bilansu płatniczego składa się z następujących pozycji:

1. Rachunek (bilans) obrotów bieżących
 - Obroty towarowe
 - Usługi
 - Dochody
 - Transfery bieżące
 - NOB – niesklasyfikowane obroty bieżące
2. Rachunek kapitałowy
3. Rachunek finansowy
 - Inwestycje bezpośrednie
 - Inwestycje portfelowe
 - Pozostałe inwestycje
 - Pochodne instrumenty finansowe
4. Saldo błędów i opuszczeń
5. Oficjalne aktywa rezerwowe

Dwie najważniejsze składowe bilansu płatniczego to [bilans obrotów bieżących](#) i [bilans obrotów kapitałowych](#).

Bilans obrotów bieżących obejmuje saldo obrotów towarowych (eksport minus import), saldo usług, saldo dochodów oraz saldo transferów bieżących.

Bilans obrotów kapitałowych składa się z [rachunku kapitałowego](#) i [finansowego](#), czyli zestawienia wszystkich transakcji zakupu i sprzedaży aktywów zrealizowanych przez sektor prywatny i bank centralny. Obejmuje zagraniczne aktywa lub inwestycje danego kraju za granicą (odpływ kapitału) oraz zagraniczne inwestycje w tym kraju (napływ kapitału). Określany jest również jako zestawienie transakcji, które prowadzą do powstania przyszłych zobowiązań.

Ważną częścią bilansu obrotów kapitałowych są [inwestycje](#). Jeżeli gospodarka dobrze funkcjonuje i jest atrakcyjna dla inwestorów zagranicznych, przyciąga inwestycje (a ślad tej aktywności znajdziemy w bilansie). Możemy wyróżnić inwestycje bezpośrednie i pośrednie.

[Inwestycje bezpośrednie](#) to podejmowanie od podstaw działalności gospodarczej za granicą lub przejmowanie kontroli nad zagranicznym podmiotem.

W zakresie bilansu płatniczego obejmują one te inwestycje, w których inwestorzy (określani tu mianem inwestorów bezpośrednich) pragną uzyskać znaczący stopień kontroli nad przedsiębiorstwem (określanym tu przedsiębiorstwem bezpośredniego inwestowania). Mają więc charakter bardziej trwały niż inwestycje portfelowe, które charakteryzują się większą płynnością i podatnością na wpływ kapitału spekulacyjnego.

[Inwestycja portfelowa](#) (zagraniczna inwestycja pośrednia) – transakcje i pozycje, których przedmiotem są dłużne lub udziałowe papiery wartościowe niezaliczone do inwestycji bezpośrednich lub aktywów rezerwowych. Inwestycje portfelowe obejmują udziałowe papiery wartościowe (jeżeli nie gwarantują przejęcia efektywnej kontroli nad przedsiębiorstwem emitującym), tytuły uczestnictwa funduszy inwestycyjnych oraz dłużne papiery wartościowe, z wyjątkiem tych, które zostały zaliczone jako inwestycje bezpośrednie lub aktywa rezerwowe.

Kursy walutowe

Z kursami walutowymi mamy do czynienia nie tylko przy okazji naszych wyjazdów zagranicznych. Zmiany kursów walutowych mogą wpływać na wiele obszarów codziennego życia nawet tych osób, które nie są szczególnie aktywne w biznesie. Np. zmianę kursu franka szwajcarskiego odczuwają właściciele mieszkań z [kredytem hipotecznym](#) zaciągniętym w tej właśnie walucie, zmiana kursu euro-złoty sprawi, że w sklepach z importowaną odzieżą mogą zmienić się ceny ubrań, a wahania dolara można zauważyć tankując skuter na stacji benzynowej. Dlatego warto wiedzieć co to jest kurs walutowy i co na niego wpływa.

Kurs walutowy to cena jednej waluty wyrażona w walucie innego kraju (np. 1 dolar amerykański = 4 złote – oczywiście, moglibyśmy ten sam kurs przedstawić jako jeden złoty równy 0,25 dolara i to byłby ten sam kurs – ale pierwszy zapis jest bardziej rozpowszechniony i przez to wygodniejszy). Na podstawie samej relacji wymiany w kursie walutowym nie możemy ocenić, czy dana waluta jest silna (a tym samym jaki jest poziom gospodarki danego kraju). O sile waluty decyduje stabilność kursu walutowego.

Utrzymanie stabilności kursu walutowego jest utrudnione, gdyż istnieje wiele czynników, które wywierają na niego bezpośredni lub pośredni wpływ. Do najważniejszych można zaliczyć działanie prawa [popytu](#) i [podaży](#) (podaż walut obcych na krajowym rynku walutowym i popyt na nie), stan bilansu handlowego i płatniczego, różnice w poziomie stóp procentowych, inflacji i cen między danym krajem a zagranicą, wielkość przepływającego pomiędzy krajami kapitału, prowadzoną politykę walutową, a także koniunkturę i stan gospodarki w kraju.

Na kurs walutowy mogą także wpływać działania spekulacyjne, czynniki psychologiczne oraz czynniki polityczne.

Podobnie jak w przypadku dóbr i usług, również w przypadku walut możemy określić popyt i podaż. Poziom kursu walutowego zwykle zależy od popytu i podaży waluty na rynku walutowym. Popyt na walutę krajową jest tym większy, im większa jest skłonność podmiotów zagranicznych do kupowania krajowych produktów. Natomiast podaż waluty krajowej związana jest z zapotrzebowaniem mieszkańców kraju na dobra zagraniczne (za które płaci w walucie obcej). Jeżeli w Polsce konsumenci będą chcieli nabywać więcej amerykańskich produktów – wzrośnie podaż złotego – gdyż złoty będzie musiał być wymieniony na dolary. Z kolei jeśli Amerykanie będą chcieli w Polsce kupować więcej produktów – wzrośnie popyt na złotego.

W sytuacji, gdy o kursie wymiany walut decyduje popyt i podaż na międzynarodowym rynku walutowym, mamy do czynienia z [płynnym kursem walutowym](#). Kurs ustalany jest w oparciu o [mechanizm rynkowy](#).

W systemie płynnego kursu walutowego umocnienie waluty nazywamy [aprecjacja](#) (wzrostem kursu waluty). Jeżeli nastąpiłaby zmiana kursu wymiany walut z $1\text{USD} = 4,0\text{PLN}$ do $1\text{USD} = 4,2\text{PLN}$ to nastąpiłaby aprecjacja dolara. Taka sytuacja jest korzystna dla polskich eksporterów, których działalność staje się bardziej opłacalna. Natomiast niekorzystna dla polskich importerów, którzy muszą przeznaczać więcej środków finansowych na zakup dóbr wyrażonych w dolarach amerykańskich. Na przykład polski eksporter mebli na rynku amerykańskim sprzedaje krzesło za 300 dolarów. Przed zmianą kursu za krzesło otrzymywał 1200 zł, po zmianie kursu za to samo biurko otrzymuje w przeliczeniu na złotego 1260 zł. Natomiast importer, chcący sprowadzić z rynku amerykańskiego sprzęt medyczny, który kosztuje 10 000 dolarów, przed zmianą kursu za ten sprzęt zapłaciłby 40 000 zł, po zmianie 42 000 zł.

Pozytywnym skutkiem aprecjacji jest m.in. wzrost [siły nabywczej](#) waluty krajowej, spadek kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego oraz zmniejszenie presji inflacyjnej pod wpływem spadku cen dóbr importowanych.

Zmniejszenie kursu wymiany nazywamy [deprecjacja](#). W naszym przykładzie deprecjacji uległ złoty, ponieważ przed zmianą kursu $1\text{PLN} = 0,25\text{USD}$, po zmianie kursu $1\text{PLN} = 0,24\text{USD}$.

Pozytywnymi skutkami deprecjacji są m.in. poprawienie konkurencyjności cenowej eksportu oraz obniżka kosztów pracy w relacji do kosztów pracy za granicą.

Negatywne skutki deprecjacji to spadek siły nabywczej waluty krajowej, wzrost kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego oraz zwiększenie presji inflacyjnej pod wpływem wzrostu cen dóbr importowanych.

Zmiany kursów walut mają duże znaczenie dla funkcjonowania całej gospodarki. Wpływają na konkurencyjność międzynarodową danej gospodarki, poziom eksportu i importu, a tym samym na pozostałe parametry makroekonomiczne.

Treści uzupełniające

Hasła Wikipedii zweryfikowane w ramach projektu Wiki-Ekonomia, będące uzupełnieniem powyższych haseł:

Pytania

Pyt. 1

Aprecjacja dolara (w relacji do złotego) korzystna jest dla:

1. polskich producentów mebli sprzedających swoje produkty na rynku amerykańskim,
2. kierowców, którzy przy niezmiennych innych czynnikach mogą kupować tańsze paliwo (dzięki tańszej ropie),
3. polskich przedsiębiorców importujących amerykańską odzież,
4. polskich turystów wyjeżdżających do USA.

Pyt. 2

Jeśli w danym kraju wartość eksportowanych towarów i usług jest większa niż wartość importu, to występuje:

1. ujemne saldo handlu zagranicznego,
2. dodatnie saldo handlu zagranicznego,
3. deficyt budżetowy,
4. nadwyżka budżetowa.

Pyt. 3

Aprecjacja waluty danego kraju z reguły wpływa na:

1. zmniejszenie eksportu i zwiększenie importu,
2. zwiększenie zarówno eksportu jak i importu,
3. powiększenie dodatniego salda handlu zagranicznego,
4. zmniejszenie bezrobocia.

Zadanie

Co wpływa na wysokość kursu walutowego? Czy kurs dolar/euro ma wpływ na polską gospodarkę? Jeśli tak, to jaki kurs dolar/euro byłby najkorzystniejszy dla polskiej gospodarki?

12. JAK ROZWIAĆ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ?

Przedsiębiorczość jest jedną z bardziej pożądanых cech we współczesnym świecie. Można ją rozumieć na wiele sposobów. Jedną z możliwych definicji jest następująca: przedsiębiorczość to umiejętność dostrzegania i wykorzystywania szans w otoczeniu. To oznacza, że przedsiębiorczym można być w każdej dziedzinie – nie tylko w działalności gospodarczej, choć oczywiście prowadzenie własnego biznesu będzie się wiązało z najwyższym stopniem aktywności gospodarczej.

Poniżej zamieszczono 10 rad, które ułatwią rozwijanie przedsiębiorczości:

1. Polub siebie. Nie koncentruj się na swoich słabościach. Poszukaj w sobie mocnych stron.
2. Uwierz w siebie. Chwal się swoimi sukcesami.
3. Nie bój się marzyć. Marzenia przekładaj na plany i cele. Zaczynaj je realizować.
4. Stawiaj sobie ambitne, ale możliwe do osiągnięcia cele. Kontroluj ich realizację.
5. Nie zrażaj się porażkami. Z każdej staraj się wyciągnąć wnioski na przyszłość.
6. Cele, które zamierzasz realizować, dziel na mniejsze etapy i nagradzaj siebie za ich realizację.
7. Myśl nie tylko o swoich potrzebach, ale również o potrzebach innych ludzi.
8. Rozwijaj swoje pasje. Szerokie zainteresowania ułatwiają bycie kreatywnym, a to jeden z fundamentów bycia przedsiębiorczym.
9. Szukaj nowych możliwości. Nawet jeśli przyjęty sposób działania się sprawdza, to co jakiś czas zastanawiaj się, czy nie można czegoś zrobić inaczej.
10. Rozwijaj w sobie empatię (łatwiej zrozumiesz potrzeby innych wczuwając się w ich położenie), asertywność (dzięki niej będziesz mógł się skupić na celach) i bycie sympatycznym (łatwiej nawiądziesz współpracę z innymi i przekonasz ich do swoich pomysłów).

Życzymy powodzenia.

ODPOWIEDZI DO PYTAŃ

Rozdział 1. Mechanizm rynkowy

Pyt. 1: spada popyt, a podaź rośnie

Pyt. 2: popyt wzrośnie, gdyż wzrost dochodów jest czynnikiem zwiększającym popyt w większości przypadków

Pyt. 3: oznacza to, że popyt jest nieelastyczny względem dochodów konsumentów

Rozdział 2. Oszczędzanie

Pyt. 1: uczestnictwo w piramidzie finansowej

Pyt. 2: odsetki

Pyt. 3: nie można tego stwierdzić bez porównania konkretnych ofert – oprocentowanie lokat i bonów często zmienia się

Rozdział 3. Inwestowanie

Pyt. 1: istnieją instrumenty inwestycyjne gwarantujące pewny zysk bez ryzyka.

Pyt. 2: częścią rynku finansowego

Pyt. 3: pomaga ocenić spółkę na podstawie jej sytuacji finansowej

Rozdział 4. Banki

Pyt. 1: depozyt a vista

Pyt. 2: udzielanie pożyczek pieniężnych

Pyt. 3: specjalistyczne

Rozdział 5. Kredyty

Pyt. 1: RRSO

Pyt. 2: lombardowej

Pyt. 3: hipoteczny

Rozdział 6. Finansowanie działalności

Pyt. 1: fundusz venture capital

Pyt. 2: jaką część zaangażowanych środków własnych odzyskujemy w danym okresie

Pyt. 3: fundusze VC oczekują odpowiedniej stopy zwrotu w ciągu dwóch lat od zaangażowania się w projekt inwestycyjny

Rozdział 7. Rachunkowość i finanse przedsiębiorstwa

Pyt. 1: aktywach i pasywach

Pyt. 2: sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Pyt. 3: kapitał własny

Rozdział 8. Finanse publiczne

Pyt. 1: 1 rok (budżetowy)

Pyt. 2: może doprowadzić do zwiększenia wpływów budżetowych, ale może również doprowadzić do ich zmniejszenia

Pyt. 3: zwiększało wydatki budżetowe

Rozdział 9. Pieniądz i polityka pieniężna

Pyt. 1: deflacją

Pyt. 2: Narodowy Bank Polski

Pyt. 3: restrykcyjną

Rozdział 10. Koniunktura gospodarcza

Pyt. 1: żadna z powyższych odpowiedzi nie jest dobra

Pyt. 2: PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Pyt. 3: zmniejszenie głębokości faz spadkowych

Rozdział 11. Handel zagraniczny

Pyt. 1: polskich producentów mebli sprzedających swoje produkty na rynku amerykańskim

Pyt. 2: dodatnie saldo handlu zagranicznego

Pyt. 3: zmniejszenie eksportu i zwiększenie importu

O PROJEKCIE

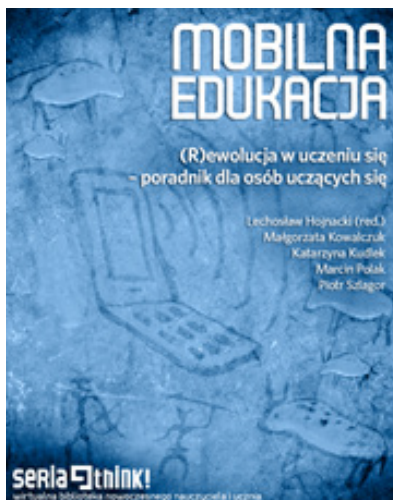
Projekt „Wiki-Ekonomia. Edukacja ekonomiczna z wykorzystaniem Wikipedii” – edycja 2. jest realizowany przez firmę [Think Global](#) we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim. Jego celem jest przegląd kolejnego zasobu polskojęzycznych haseł ekonomicznych Wikipedii z obszarów makroekonomii, finansów i bankowości oraz uzupełnienie Wikipedii o nowe hasła z zakresu ekonomii. W dwóch edycjach projektu weryfikacją objęto ponad 720 haseł Wikipedii z zakresu ekonomii i finansów oraz utworzono 80 nowych haseł, których brakowało w encyklopedii. Było to możliwe dzięki pracy zaproszonych do projektu ekspertów z Narodowego Banku Polskiego, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Uniwersytetu Wrocławskiego.

Codziennie z Wikipedii korzystają miliony osób na całym świecie. Wikipedia ma ponad milion haseł w języku polskim (od września 2013 r.). Według badań popularności polskich stron internetowych Megapanel PBI/Gemius Wikipedię odwiedza ponad 10 mln internautów w wieku 7 lat i więcej. W kategorii stron edukacyjnych jest to w Polsce niekwestionowany lider, zaliczający się do ścisłego grona najważniejszych stron internetowych w Polsce (dane z maja 2013). Oznacza to, że Wikipedia jest obecnie jednym z najpopularniejszych miejsc w internecie, skąd Internauci czerpią informacje i wiedzę na temat świata i nauki, w tym również zagadnień ekonomicznych. Ten zasób edukacyjny powinien mieć jak najwyższą wartość merytoryczną dla internautów – osób poszukujących wiedzy ekonomicznej.

Lista zweryfikowanych lub nowych haseł jest dostępna na stronie projektu [Wiki-Ekonomia](#).

WARTO PRZECZYTAĆ

Jeśli w Twojej szkole możesz wykorzystywać nowoczesne urządzenia mobilne do celów edukacyjnych, polecamy lekturę poradnika z serii THINK!:

Jest to drugie i rozszerzone wydanie popularnego poradnika dla osób uczących się. Są to inspirujące pomysły i fachowe porady, które podpowiedzą ci, jak uczyć się efektywnie i efektownie, czyli z wykorzystaniem dobrodziejstw nowoczesnych technologii. Zobacz jak ogromne możliwości wspomagania edukacji, rozwoju, komunikacji i współpracy tkwią w urządzeniach obecnych w szkołach. Naucz się je wykorzystywać i przyczynić się do tego, aby urządzenia mobilne przestały dzielić ucznia z nauczycielem, a zaczęły łączyć. Czyż nie to potrafią najlepiej?

„Zapewne zdajesz sobie sprawę z ogromnego i rosnącego znaczenia nowoczesnych technologii informacyjnych, w tym internetu i technologii mobilnych. Warto zdawać sobie sprawę, że łatwość ich technicznej obsługi to nie wszystko. Masz wiele do zrobienia w kwestii nauki ich efektywnego wykorzystywania. Starsi, w tym Twoi nauczyciele, mogliby Ci w tym pomóc, jednak często na przeszkodzie stoją ich kłopoty z technicznym opanowaniem nowych narzędzi.” (z wprowadzenia autorów).

Publikacja dostępna darmowo w sklepie internetowym edustore.eu oraz w [Bibliotece Cyfrowej Ośrodka Rozwoju Edukacji](#).